Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

Cena £ 0.50

Domoljub

V Ljubljani 18. februarja 1942-XX

55 - Štev. 8

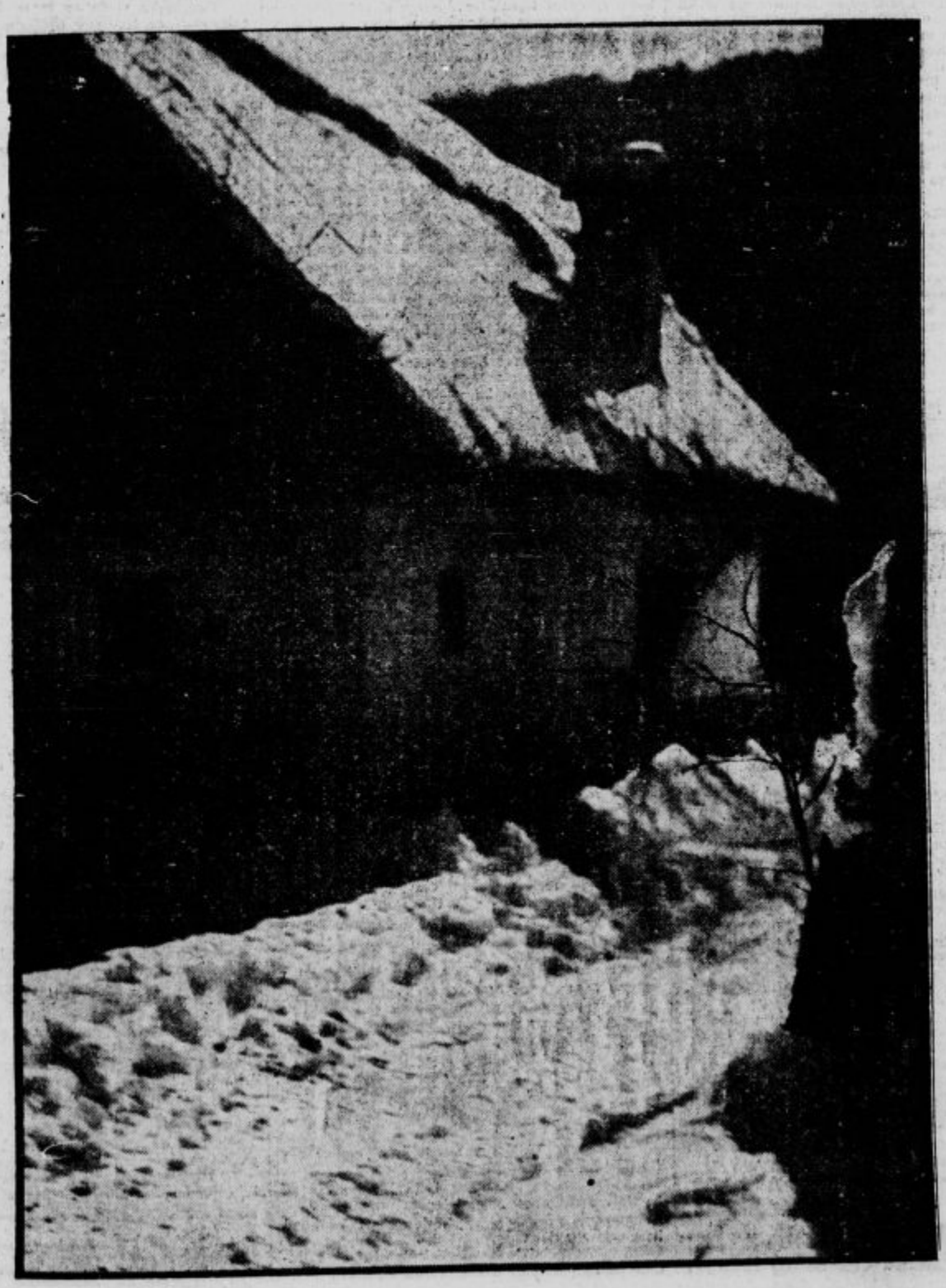

RAZGLED PO SVETU

Vojna poročila

Afriško bojišče. V Afriki nič posebnega. Angleški ogledniški oddelki so razvijali le malo delavnost v pokrajini Mekile. Skupine osmih bombnikov so ponovno napadle, zadele in zažgale sovražna skladišča med Tobrukom in Marsa Matrubom. Oddelki italijanskega in nemškega letalstva so močno bombardirali vojne naprave na otoku Malti. Angleži so poskušali bombardirali mesto Argos v Grčiji in nekatere kraje na Siciliji. Na splošno niso bombniki napravili posebne škode in tudi človeških žrtev ni bilo. Le v Santa Maria di Leicodia je bilo med prebivalstvom šest mrtvih in osem ranjenih ter je tudi škoda na nekaterih stavbah omembe vredna.

Neka patrola italijanskih torpednih letal je na vzhodnem Sredozemlju zasledila angleški konvoj in pogodila neko sovražno križarko. Italijanski bombniki so uspešno napadli tudi aleksandrijsko luko.

Rusko bojišče. Rusi so nadaljevali z napadi na vsej nemško-ruski fronti, pri čemer so utrpeli nove krvave izgube. Vzhodno od Krima so nemška letala poškodovala veliko rusko prevozno ladjo. Veliko število nemškega letalstva je živahno delovalo po vsem vzhodnem bojišču in prizadelo Rusom hude izgube zlasti na srednjem bojišču. Na severnem odseku rusko-nemškega bojišča so nemška bojna in strmoglavna letala uničila med drugim 178 vozil na saneh. Po poročilih je sedaj bojna črta na ruskem nekako sledeča: Peterburg—Ržev—Orel—Harkov—Azovsko morje.

Bojišče na Tihem oceanu. Japoncem kaže sreča še vedno prijazno lice, zlasti okoli angleške trdnjave Singapurja. Japonski oddelki nadaljujejo z obkoljevanjem angleških postojank. Angleške čete Singapure — ko to pišemo — še vedno krčevito branijo, vendar so tudi nevtralni strokovnjaki mnenja, da so angleški veliki trdnjavi ure štete. To je — čeprav na svojstven način priznal — celo ameriški državni predsednik Roosevelt, ki je te dni slovesno prorokoval, da bo padec Singapurja zadnji triumf držav trojne zveze, kar Rooseveltu spričo dosedanjih velikih ameriško-angleških neuspehov, seveda nihče ne verjame. Japonska poslanska zbornica se bo, po poročilu iz japonskega Tokia, sešla na izredno slavnostno sejo naslednji dan po tistem dnevu, ko bo vlada dobila uradno poročilo, da je Singapure padel.

Neka druga vest javlja, da so japonske čete pri obširnih bojih v pokrajini Šansi meseca januarja zajele 23.000 kitajskih vojakov. Japonske čete so vzdržale z japonsko-čungkingškimi četami kar 327 zmagovitih spopadov. Kitajci zaznamujejo 1900 mrtvih, neštevilno ranjenih in velike izgube orožja.

Nemško uradno poročilo javlja kot najnovejšo vest spopad med nemškimi in angleškimi pomorskimi silami v Rokavskem prelivu in v zapadnih vodah Severnega morja. Na kratko povedano se je pripetilo sledeče: Nemški oddelek, obstoječ iz bojnih ladij »Scharnhorst«, »Gneisenau« in križarke »Prinz Eugen« se je spoprijel z angleškim vojnim brodovjem in je potopil en angleški rušilec, v zračnih bojih pa je bilo pri tej priliki uničenih 43 angleških letal. Nemci so izgubili samo 7 letal in en stražni čoln.

Še nekaj novic

Zasluge dr. Todta. Te dni se je med službenim poletom smrtno ponesrečil eden najzaslužnejših Hitlerjevih prijateljev in sodelavcev, nemški minister general dr. Todt. Z njim je izgubila Nemčija enega svojih najpomembnejših mož. Bil je med najboljšimi organizatorji, kar jih je kdaj svet poznal. Todtovo ogromno delo sestavljajo nemške avtomobilske ceste, Siegfridova utrjena črta na nemško-francoski meji in utrdbe ob Atlantskem morju.

Japonska bo vodila vojno do konca. Japonski general Sato je imel te dni pred proračunsko komisijo v Tokiu govor, v katerem je rekel, da si Angleži in Amerikanci ne morejo več delati nikakih utvar, zakaj zmaga se že smeji Japoncem v Vzhodni Aziji. Tudi padec Gibraltarja in Sueza v Sredozemlju je po mnenju tega generala le še vprašanje časa. Kadar se bo ta črta zrušila in bosta zasedeni Indija ter Avstralija, bo konec angleškega imperija. Izkrcanje Nemcev v Angliji ni več potrebno.

Turčija se zanaša sama nase. Nedavno so priredili v Turčiji teden za štedenje. Ob tej priliki je govoril turški finančni minister Fuan Agrali, ki je izjavil, da se je turška vlada trudila zlasti za to, da bi ohranila turški proračun v ravnotežju in to kljub težavam vojnega stanja na svetu. Vlada stori vse, da bi trdno ohranila vrednost denarja. Praktično se skuša povečati proizvodnja, zlasti proizvodnja poljedelskih pridelkov. Zaradi prometnih težkoč na svetu je uvoz v Turčijo zelo oviran in zato skuša turška vlada z vsemi sredstvi pospeševati razmah domače industrije. Ta industrija naj prepreči oskrbo Turčije vsaj z glavnimi potrebščinami.

Svila iz apna in premoga. Nemška tvrdka barvil (I. G. Farbenindustrie) je uresničila davne sanje kemikov, da se umetne svilene niti proizvajajo povsem na sintetični način z izkoriščanjem neorganskih snovi. Dosegli so proizvajanje svile iz apna in premoga! Apno se spremeni v karbid, ta pa — pomešan z vodo — v acetilen. Z nadaljnjim prenarejanjem nastane vlakno, ki vsebuje 64% klora in je trpežno v suhem in vlažnem stanju. Ta svila je glede na elektriko boljša kot naravna svila in je boljši prevodnik toplote. Zato je jako primerna za izdelavo oblačil proti kislinam, za ribiške mreže itd. Le to napako ima, da se pri vročini 80 stopinj Celzija zmehča in zato je ni moči likati. Toda nemška tehnika je odstranila tudi to slabo stran nove umetne svile. Proizvedla je novo sintetično svilo, ki ima ime »svila-perlon«. Ta svila je primerna tudi za obleke, je bolj prožna n čvrsta kot naravna svila in se topi šele pri 270 stopinjah Celzija. Nemška industrija ne misli s to novo svilo prepoditi s trga dosedanje blago, pač pa hoče z njo kriti potrebe, ki jih je bilo doslej treba kriti z uvoženim blagom iz kolonijskih dežel.

KRATKE z vsega sveta

2 m snega je zapadlo v okraju Cijankiri v Turčiji. Divjajo tudi silni snežni viharji.

Hišne številke so uredili v nemškem Mainzu nad luknjicami v ključavnici pri kljukah vežnih vrat.

Steklene britvice za britje se je posrečilo izdelati v Italiji; pišejo, da so po kakovosti enakovredne jeklenim.

Tramvajski vozači in sprevodniki v nemškem Dessau so dobili od svojega ravnateljstva termosteklenice, v katerih dobe enkrat čisto juho, enkrat kavo.

Nemški brivci so zmagali v Budimpešti v brivski tekmi med Nemčijo in Madžarsko.

Da bodo mogli pridelati več sočivja so tudi na Holandskem zelo omejili znano pridelovanje tulipanov.

Čevlje iz lesnega papirja so dali v promet na Norveškem.

Smrtno se je ponesrečil med službenim poletom nemški minister dr. Todt.

20 hiš in trgovskih zgradb je pogorelo v ameriški Filadelfiji.

45 stopinj toplote v senci kaže toplomer v Buenos Airesu v Južni Ameriki.

Velesejmskih prireditev l. 1942 v Nemčiji ne bo, je odredil nemški minister za propagando.

Umrl je italijanski veleposlanik pri Vatikanu Bernardo Attolico.

Kitajski maršal Čangkajšek je dospel v Indijo, da se posvetuje z angleškimi oblastmi.

Za eno uro naprej so premaknili 9. februarja čas v Združenih državah; mislijo s tem samo na razsvetljavi prihraniti 736 milijonov kilovatnih ur na leto.

V Parizu so te dni odsekali glavo — prvič po 55 letih — neki ženski, ki je umorila svojo petletno hčerko.

Poseben odbor za sprejem otrok iz Francije (otrok vojnih žrtev in vojnih invalidov) je bil ustanovljen na Švedskem.

Egiptski kralj Faruk je razpustil parlament in izdal odlok, po katerem sklicuje novo skupščino za 30. marca.

Zaradi silnega mraza so ostali nekateri danski otoki brez hrane; so v zvezi s celino le po letalih.

Madžarska vlada se je te dni posvetovala o pripravah za izvolitev namestnika in naslednika državnemu upravitelju regentu Horthyju.

Na ruskem bojišču je 8. februarja padel skupinski voditelj hitlerjevskih napadalnih oddelkov Paul Moder.

Da bi štedili z elektriko, so zadnje dni v Švici odpravili vse nedeljske izletniške vlake.

V zadnji vojni je bilo v Franciji razrušenih 70.000, poškodovanih pa 200.000 hiš. (V prejšnji svetovni vojni razrušenih 375.000, poškodovanih pa 570.000 hiš).

6800 stopnic vodi v svetišče na 1500 m visok hrib pri mestu Tajšanu na Kitajskem.

Vsa švedska obala je v debelem in trdem ledu; dobod do švedske obale je mogoče samo z zahoda skozi ozek prehod, ki so ga izklesali v ledu pred Göteborgom.

Državnim nameščencem se povišali plače v Turčiji za 25%.

Z letališča v Buenos Airesu v Argentini se bo dvignil ta mesec z balonom v stratosfero znani profesor Piccard.

Diplomatske zveze z Italijo, Nemčijo in Japonsko so pretrgale: Brazilija, Urugvaj, Paragvaj, Bolivija, Ekvador in Peru. Argentinija in Čile sta v običajnih zvezah z državami Osi.

Silovit orkan je divjal ob španski in sredozemski obali; trgal je zemljo ter v vrtincih dvigal v zrak drevje, kamenje in grmovje.

V Bolgariji so se posrečili poskusi za pridobivanj bencina iz slabega premoga.

Do nadaljnjega je ustavljena letalska zveza — letalska pošta — med Avstralijo in drugimi državami.

Do odstopa egiptovske vlade je prišlo zaradi spora med kraljem Farukom in med vlado. Ameriško časopisje kralja napada.

Na vzhodnem bojišču je padel letalski stotnik Wilhelm Stiess, eden najslavnejših nemških letalcev.

Za vojsko porabi Anglija na dan 12 milijonov funtov šterlingov.

Nemška vojska se bori tudi za male narode v Evropi, je dejal nemški guverner v zasedeni vzhodni Galiciji.

Madžarsko ljudstvo se pripravlja, da bo z večjimi silami poseglo v drugo razdobje vojne v Rusiji.

Zaradi povečane vojne nevarnosti so v ameriškem Newyorku zvišali zavarovalnine za ladje za 25%.

Tudi Bolgarija se bo letos udeležila bolgarskega velesejma v Plovdivu.

Vse banke, ki delajo s tujim kapitalom, je zaprla japonska vlada.

Važna, večdnevna posvetovanja v večnem mestu je imel z merodajnimi činitelji nemški državni maršal Göring.

Morje med Javo, Sumatro, Avstralijo in Malajo se bo v bodoče imenovalo »Morje veliko vzhodne Azije«, je sklenilo japonsko vrhovno poveljstvo.

Umrl je 78-letni ameriški general Patrick, znan ameriški vojskovodja v prejšnji svetovni vojni.

Kruh s primesjo 35% koruzne moke pečejo sedaj v Bolgariji.

17 milijonov pisem je šlo od konca decembra 1941 preko Osrednjega urada v švicarski Ženevi za vojne ujetnike in obratno.

Z oddajami je jenjala radijska postaja v angleški vzhodnoazijski trdnjavi Singapur.

Novo norveško vlado je sestavil Quisling; pišejo, da bo sklenila ločen mir z Nemčijo.

Haggardova povest »Dekle z biseri«, ki ste jo toliko želeli, bo izšla v »Slovenčevi knjižnici« čez nekaj tednov.

Dopisniki! *Pošiljajte nam zopet redno novice. Širite naše časopisje*

SEME KRISTJANOV

(Povest iz časov cesarja Septimija Severa, 193—211.)

I.

Hodil je po morskem obrežju aleksandrijskem in se delal, kakor da bi prešteval mimoidoče. Nestrpno se je oziral zlasti po ženskem svetu in mrmral sam s seboj nerazločne besede.

»Kje vendar hodi!« je začel naposled glasneje govoriti. »Ali se je v zemljo vdrla? Ali je v morje padla?«

Ne, zaželene in pričakovane pa ni hotelo biti od nikoder.

Prob je bil lahkoživec in sin cesarskega sodnika Akvila. Mračno je gledal predse. Iz oči mu je gledala togota in jeza. Da bi je ne bilo! Nje, Potamiene, ki je bila cvet aleksandrijske mladine, roža med dekleti, palma med ženskim svetom. V najlepših letih. Visoko vzrasla dosti izobražena, nadarjena.

»Ni je in je ni!« se je spet hudoval. Ali je ne bo? Kaj pa sem jaz? Ali nisem sin cesarskega sodnika?«

»O, Probe! Slabe volje?« ga je ogovarjal Sulpicij, sin vojaškega prefekta.

»Pusti me!«

»No, no! Tako ne boš govoril s svojim starim prijateljem.«

»Imam druge opravke. Ti me samo motiš in oviraš.«

»A tako? Pa ne da bi bil Amor[1] ranil tvoje srce? Kaj?«

»Pusti me, pravim. V napotje si mi in v oviro!«

»Tako ti govoriš svojemu prijatelju?«

»Ne moti me, prosim te.«

»Že vidim. Strašno te ima sladki Amor v oblasti. Nisem mislil.«

Jezno se je Prob obrnil od svojega mladostnega prijatelja. Videl je, da se ne mara danes z njim ne meniti, ne pajdašiti.

»Ne bo je, ne bo je. Tako ravna s sodnikovim sinom! Zapomnila me bo!«

Ozri se je okrog sebe.

»Ah! Tamle pa gre! Prejasna, presladka moja radost in veselje, moja sreča in moje življenje!«

Oziral se je po njej in spoznal, da se je zelo zmotil. Tista, ki jo je zagledal, ni bila Potamiena, bila je le Silvija, njegova znanka iz mestnih ulic, sicer čedna in zastavna oseba in sedaj, ko one ni bilo, tudi njemu dobrodošla.

»Silvija!«

Poklical jo je k sebi.

»Oprosti, da te nekaj vprašam.«

»Kar hočeš, jasni Probe!«

»Potamieno čakam. Pa je ni! Kaj meniš, zakaj je ni? Saj si bila, kolikor vem, njena prijateljica in tovarišica.«

»Ne vprašuj me zanjo!«

»Zakaj ne? Ali je ve ne poznaš?«

»Nočem je poznati«

»O! Zakaj pa ne? Ali ti je morda ženina odjedla? Mogoče je vse.«

»Ali še ne veš, jasni Prob, kaj je z njo?«

»Ne vem. Pa ne, da bi —?«

»Res je!«

»Kaj je res?«

»Izneverila se je nam in vam.«

»Kaj hočeš s tem reči?«

»Začela je zahajati k Origenu.«

»Kdo je ta Origen? Ne spominjam se ga.«

»Ali res ne veš? Origen, Leonidov sin —«

»Sin špartanskega kralja? Ki je že davno padel pri Termopilah? Silvija — kaj pa govoriš?«

»Ali samo tega Leonida poznaš?«

»Imam slab spomin za imena.«

»Za moška, kaj? Pa ženska imena toliko bolje poznaš.«

»Ne draži me!«

»Stavim, da veš za vsa ženska imena cele Aleksandrije, kakor je velika.«

»Stavim, da ne vem.«

»Morda se mi je res malo zareklo. Ali več kot za polovico imen pa veš.«

»Mmmm!« In se je obrnil vstran.

»Prob! Jasni Prob!«

»No, kaj hočeš?«

»Nič. Vidim, da me ne maraš poslušati.«

Zdaj se je pa ona obrnila na svojo pot in odšla za svojo tovarišijo. Prob pa je potegnil za Sulpicijem; oba skupaj sta pa začela po nizkotnih pivnicah častiti Venero in Bakha. Če bi bil svet vedel in znal, kdo je Prob, bi ne bil nikoli mogel misliti, da ima v Probu pred seboj sina namestnika cesarskega sodnika...

»Ti, ti, ti,« je pričel jecljati Sulpicij in jezik se mu je zapletal, »pred eno uro me pa nisi hotel poznati.«

»Pusti me no! Kar je bilo, je bilo.«

»Zakaj me pa nisi... no, nisi hotel poznati?«

»Pusti me no! Lepo te prosim.«

Tako bi se bila lahko pričkala celo noč in razdirala prazne besede, če bi ne bil Sulpicija premagal vsepremagujoči zaspanec. Prob je pa kolovratil še naprej.

»Jezen sem,« je govoril sam s seboj, »jezen sem in na jezo moram piti... piti...«

II.

Krmežljavo je gledal Prob naslednjega dne okrog sebe. Ni se mogel jasno spominjati, kaj je bilo vse včeraj, kje je hodil in s kom je imel opravka. Počasi so se mu budile misli, počasi so vstajale predstave, vse je šlo le počasi naprej.

»Potamiena... Sulpicij... Silvija... Leonida... Origen... in spet Sulpicij.« Počasi so se budile misli, vstajale so slike. Imel je namen, sestati se s Potamieno, pa mu je vmes prišel Sulpicij...

»Aha! Že vem. Nič ga nisem bil vesel. Zakaj že ne...?«

Potem je nastopila Silvija...

»Aha! Se že spominjam! Nekaj mi je začela praviti, da s Potamieno ne bo nič.«

»Rad bi vedel, zakaj ne? Kako bi zvedel? Že vem!«

Vstal je in se namenil na pot k čarovnici in vedeževalki Vanufriji. Tam je upal dobiti pomoč. Kakor jo je že tolikokrat. Skrivnostno se je plazil po zatemnelih aleksandrijskih ulicah, dokler se ni priplazil do bivališča, kjer je Vanufrija, skrivnostna starka, uganjala že nekaj let svoje čarovnije.

Potrkal je.

»Kdo?!« se je oglasil skrivnostno zadirčen glas.

»Kdo! Ali me še ne poznaš? Odpri!«

»O, Prob, prejasni Prob! Kaj te je pa pripeljalo na prag stare Vanufrije, kaj?«

»Odpri! Kaj čakaš!«

»Slabe volje je danes moj ljubi Prob, slabe volje,« je godljala starka sama s seboj.

»Odpri že no! Da bi te Jupiter!«

Počasi je odpirala starka. Kakor bi se ji nikamor ne mudilo. Ali kakor bi nalašč hotela dražiti nestrpnega Proba.

»Kaj pa je, Prob? Ljubezen?«

»Ne poizveduj! Delaj! Pomagaj!«

»Kaj pa naj naredim? Vsaj povej, kaj ti je treba?«

»Pijače!«

»Aha! Čarovne pijače.«

»Pa hitro! Še danes!«

»Aha, aha! Malo rožnega cvetja, vijoličnih koreninic, to bomo skuhali v vinu. Potem pa kruh; vanj pa šopek tvojih las. Pa ne od tam« — mislil jih je odstriči na sencih — »ne od tam! Z vrha glave. Tako! Dobro!«

»Ali bo pomagalo?«

»Mora! Zvečer pošlji po pijačo. Ali naj jo pošljem kar jaz? Kam pa?«

»Prob bo sam poslal pijačo, kamor jo bo sam hotel. Tebi, Vanufrija, nič ne zaupam.«

»Oho! Prej me prosiš pomoči, potem, ko ti pomagam, mi pa ne zaupaš!«

»Da me boš dala spet v zobe ljudem. Ali še veš, kako je bilo?«

Vanufrija našobi svoj že itak zgubani in nagrbančeni obraz in se dela nevedno.

»Zvečer bom poslal sužnja k tebi. Upam, da bo do takrat pripravljeno.«

Vanufrija bi se bila obotavljala in izgovarjala in opravičevala, kakor je bila že vajena. A ko je začutila med prsti težo zlatnikov, je napravila na vso moč prijazen obraz? »Bo, zlati Prob, bo. Vse bo v redu.«

Ko pa se je Prob izmotal iz njenega brloga, je zažugala in zagrozila: »Pri samem Jupitru! Zvedela pa bom, komu boš dal mojo čarovnijo. Ti mlekozobec, ti, zaonegavljeni in nezaupljivi!«

»Zdaj pa moram še dognati, zakaj bi se Potamiena nam izneverjala, ali kako je že rekla Silvija. Kdo bi neki to vedel? — Aha! Silvija sama. O kom je že govorila? O nekem Leonidu.«

In je hodil po Aleksandriji, kakor bi bil iskal, kam se je izgubil včerajšnji dan.

»Silvija!«

»Ah ta ženska! Užaljena je bila včeraj, to vem. Ali se pa vsaj dela ožaljeno. Samo da se človek mora pred njo poniževati. Vendar moram do nje! Moram!«

In jo je iskal kakor se išče zaklad, dokler je ni iztaknil.

»Silvija!«

Šla je mimo njega in se še ozrla ni vanj.

»Prokleta!« je še zabrusil za njo, ko je njegovo oko obstalo nad zbirajočo se vedno večjo množico na trgu.

Keriks (klicar) je na dolgo in na široko oznanjal razglas božanskega cesarja Septimija Severa.

(Nadaljevanje prih.)

[1] Bog ljubezni.

Druga knjiga „Slovenčeve knjižnice“

MARIANNA SIRCA

je izšla v ponatisu. Dobite jo pri vseh naših zastopnikih po farah in naših podružnicah ter po vseh knjigarnah.

Kupite to knjigo, ki čudovito lepo opisuje nesrečno ljubezen bogate Sardinčanke do razbojnika Simona.

Prav tako je izšla zgodba o početkih človeštva

DRUŽINA V LEDENI DOBI

ki jo je spisal Rider Haggard.

Naročite se na drugo polovico „Slovenčeve knjižnice“, ki jo bomo začeli z znamenito povestjo J. JALENA

OVČAR MARKO

Za naročnike „Slov. knjižnice“ stane vsaka knjiga le 5 lir

Kaj je NOVEGA

d **Iz Ducejevega sklada je Visoki komisar** podelil zakoncema Anžiču Antonu in Jožefi iz Bizovika 83, obč. Dobrunje, nagrado v znesku 600 lir ob rojstvu dvojčkov.

d **63 letnice poroke** sta obhajala pretekli teden zakonca Košmerl Ivan in Terezija roj. Starec v Sodražici, ki sta oče in mati g. župnika pri sv. Petru v Ljubljani Alojzija Košmerla. Na mnoga leta!

d **Nov doktor bogoslovja.** Na Gregorijanski univerzi v Rimu je bil promoviran za doktorja bogoslovja g. Mirko Humar, kaplan v Komnu. Mladi doktor, ki je vrtojbenski rojak, je pred prilično letom dni pel novo sv. mašo. Promoviral je na podlagi teze: »O osmih blagrih v ruski moralki«. Ko se z novim doktorjem veselimo uspeha, ki ga je dosegel, mu tudi toplo čestitamo!

d **Tridnevnica v baški dolini.** Z ogromno udeležbo ljudstva se je vršila pri nas tridnevnica, pri kateri smo obnovili ljudski misijon. Tridnevnico je vodil misijonar č. g. Gregor, ki je v jasnih, klenih in pretresljivih govorih dvigal duše k Bogu. Fantje in možje, dekleta in žene so ob zaključku v velikem številu pristopili k obhajilni mizi. Združeni okoli božje Resnice bomo ostali s krepko dušo! — **V Kragujevcu v Srbiji je** nenadoma izdihnil svojo mlado dušo podmelški rojak Boris Kuštrin, ki je lani dovršil srednjo šolo, v rosni mladosti 20 let. Bog potolaži spoštovano družino!

d **Najvišja prodajna cena za slike,** potrebne za osebne izkaznice je za štiri slike v izmeri 4.5 × 5 cm 12 lir. Tako je ukazala pristojna oblast.

d **Napise in risbe, naperjene proti sedanjemu** redu, morajo lastniki prizadetih poslopij odstraniti vsak dan vsaj do 11 dopoldne, sicer bo kazen.

d **Velik uspeh slavnih pevcev.** V tržaški operi sta gostovala najslavnejša italijanska pevca sopranistinja Marija Caniglia in tenorist Benjamin Gigli. Oba pevca sta nastopila v operi »Pies v maskah« ter sta doživela ogromen uspeh. Gledališče je bilo že nekaj dni poprej razprodano. Gigli je nato nastopil še enkrat v operi »Boheme«.

d **Skoraj 1800 porodov** je bilo lani v ljubljanski ženski bolnišnici.

d **Da bi imeli dovolj jedilnega olja,** bi morali v naši pokrajini — tako so izračunali strokovnjaki — pridelati 500 vagonov sončičnega semena in s tem semenom zasejati 2500 ha zemlje.

d **Omejitev obiskov v ljubljan. bolnišnici.** Radi pravilnega opravljanja službe in notranjega dela, so obiski v ljubljanski bolnišnici omejeni na čas od 12. do 14. Na klinikah (ob sredah, sobotah in nedeljah) pa od 13. do 14.

d **6,498.881 m³ vode so porabili Ljubljančani** v preteklem letu. Povprečna poraba vode na dan in prebivalca je znašala 190 litrov.

d **Prodaja alkohola občinstvu** bo po novi naredbi ministrstva omejena. Vrste žganja se bodo mogle kupiti samo v lekarnah in z zdravniškim receptom.

d **Smrt dveh uglednih gospodarjev.** V duhovniji Stomaco je odšel po svoje zasluženo plačilo ugledni kmečki gospodar Franc Bratina. Skrbni oče in za vse dobro vneti mož in kmetovalec je vzgojil 6 sinov in eno hčer. Čeprav mu je življenjska družica umrla že pred 15 leti, je s svojo uvidevnostjo in brihtnostjo vzorno vodil svoj dom. Dočakal je lepo starost 80 let in užival spoštovanje domačinov in sosedov. Naj mu sveti večna luč! Njegovim domačim, zlasti sinu Albinu, ki pastiruje na otliški strani, naše iskreno sožalje! — V torek, 3. febr. je pretresla prijazno šebreljsko planoto žalostna vest, da je v bolnišnici v Gorizijі po kratki bolezni in nepričakovano umrl Filip Škvarča, posestnik in znani trgovec. Smrt delavnega, razgibanega in uglednega pokojnika ni samo bridek udarec za družino, ampak huda izguba za vso sosesko. Omahnila je krepka roka, ki naj bi dobro in pravilno vzgajala številno družino, med katero je več fantov, odpadel je zrel, podjeten mož, ki je znal skrbeti za dom in je bil v spodbudo sosedom. Značajnega, okrog 50 let starega rajnkega bomo ohranili v lepem spominu; njegovo žalujočo družino naj pa tolaži nebeški Oče in zavest, da žalujejo z njo vsi, ki so ga poznali!

Kupujte knjigo »Družina v ledeni dobi«, ki jo je spisal Ridder Haggard, pisec tudi znamenite povesti »Dekle z biseri«, ki bo prav tako v kratkem izšla!

d **Zimske nezgode.** V kandijsko bolnišnico usmiljenih bratov so v tem mesecu sprejeli tri žrtve, ki jih je zahtevalo zimsko veselje. Železniški uradnik Bogomir Lapanja iz Novega mesta si je pri smučanju poškodoval levo nogo, Franc Turk, sin kočarja iz Orehovice, si je pri sankanju zlomil nogo, 31 letni Leon Bakše iz Št. Jerneja pa si je pri smučanju zlomil levo nogo.

d **V tržiško bolnišnico** so prepeljali 20 letno Doro Kobal. Šla je v gozd. Pri nabiranju dračja pa je naletela na staro granato iz prejšnje vojne. Nevede je z drvom udarila ob granato, ki se je razpočila ter so drobci dekleta močno poškodovali.

d **Vine se ne sme izvažati.** Pretekli teden je izšel odlok, s katerim je prepovedan izvoz vseh vrst vina iz naše pokrajine. Sličnі ukrepi so bili izdani tudi za druge pokrajine. Iz naše dežele je šlo v zadnjih tednih mnogo prvovrstne kapljice v sosedno Ljubljansko pokrajino. Zlasti živahno povpraševanje je bilo po briški rebuli, katere se je mnogo prodalo in izvozilo.

d **S hudimi ozeblinami v bolnišnico.** V kandijsko bolnišnico so se v teku tega meseca zatekle štiri žrtve mraza, ki je zadnje dni meseca januarja divjal po vsej Dolenjski, in ki je bil tako hud, da se je marsikdo, ki ga je delo sililo stran od peči, nalezel ozeblin. Zaradi močnih ozeblin na eni ali obeh nogah so doslej v kandijsko bolnišnico prišli 17 letni Marolt Leopold, ključavničarski pomočnik iz Škocjana, posestniški sin Jože Štefančič iz Znanovcev v občini sv. Križ, in brata Jože in Andrej Dime iz Škocjana. Primerov ozeblin je bilo brez dvoma veliko, le da se jih malo zateče v bolnišnico in to nadlogo preganjajo doma kar sami. Marsikdo jih bo preganjal še tudi prihodnje leto.

Slike presv. Srca Jezusovega v spomin na pobožnost deveterih prvih petkov dobite po vseh župnih uradih tako v Ljubljani, kakor po deželi. Kupite jih pa lahko tudi v pisarni Katoliške akcije v Ljubljani — Pred škofijo št. 1.

d **10.000 lepotic** se je udeležilo nedavno v Milanu tekme za najlepši nasmeh. Ocenjevalna komisija je razdelila deset nagrad. Prvo nagrado je prejela Andriana Serra iz Rima, ki jo bo hkrati ugledna kinematografska tvrdka zaposlila pri sestavi svojega najnovejšega filma.

d **Mraz popušča.** Odkar je zapadel sneg, se vreme počasi južni in postaja toplejše. Sprememba se vrši polagoma. V četrtek, 5. febr. zjutraj smo imeli v goriškem ljudskem vrtu še 6 stopinj pod ničlo in dopoldne so bile še vse ulice poledenele. Sonce v popoldanskih urah počasi topi sneg in led, v hladnih nočeh pa zopet zmrzuje. Po kraški planoti je zadnje dni sonce pridno razjedalo sneg in je že skoraj povsem kopno. Vipava je še docela zamrznjena, ledena plast pa postaja prozorna in kaže razpoke. Kaže, da smo najkrutejše ostrine letošnje zime že pretrpeli.

d **Žrtve poledice.** Na poledenelih tleh je padla 29 letna Marija Zupančičeva iz Sadne vasi pri Dvoru in si zlomila desno roko. Prav enaka nesreča se je pripetila 36 letni krojačevi ženi iz Semiča Angeli Brumskoletovi. Levo nogo si je pri padcu zlomila gozdarjeva žena Marija Weissova iz Predgrada pri Starem trgu ob Kolpi. Vse tri se zdravijo v novomeški ženski bolnišnici.

d **Izpremembe v poštnem okolišu.** Dostavnemu področju pošte Ljubljana 1 je bil te dni priključen del področja, ki je doslej spadal k pošti Ježica, a je upravno pod mestno občino. Mejne ulice so Stoženska, del Tyrševe in Zupanova. Od pošte Ježica odpade del hiš v Stožicah, vodovod, smodnišnica in Brinje.

d **Pristojna oblast je sklenila,** da bo do nadaljnjega v svetlih luninih nočeh ukinjena cestna razsvetljava v mestih.

d **2589 štipendij za sirote** in sinove železničarjev je podelil skrbstveni urad prometnega ministrstva za tekoče šolsko leto.

d **Čemu je potrebno dvigniti pridelek olja.** Nedavno je kmetijsko ministrstvo ukrenilo vse potrebno za povečanje oljčnih nasadov kakor tudi za kakovostno izboljšanje oljke, da bi bil na ta način dosežen letošnjo jesen mnogo večji pridelek oliv in z njim tudi olja. Pred sedanjo vojno je vsak prebivalec Italije porabil letno povprečno po 11 do 12 kg maščob, od česar je odpadlo običajno po 4,1 in 4,7 kg na olivno olje. Toda nove okoliščine so prinesle nove odjemalce in uživalce maščob in zato so bile potrebne omejitve v porabi, obenem pa je bilo poskrbljeno, da se bo dvignila količina oljčnega pridelka, nakar bo mogoče spet spraviti v ravnotežje ljudske potrebe po maščobah.

d **Proslava dvatisočletnice smrti rimskega zgodovinarja Tita Livija.** Ker poteka letos dva tisoč let od smrti znanega rimskega zgodovinarja Tita Livija, so v Italiji organizirali večje proslave, katerih uvod pa je bila proslava v rimski Akademiji. K slavnostni seji so prišli tudi prosvetni minister, državni podtajnik v predsedstvu vlade, predsednik Akademije, zastopniki korporacijske zbornice, stranke in drugi člani. Član akademije senator profesor Cardinali je imel predavanje o pomenu Tita Livija za rimsko zgodovinopisje in za pojmovanje rimskega izročila.

d **Dober čelodec mora imeti** požarevški brivec Božidar Davidovič, ki je za stavo 150 din pojedel v 25 minutah nič manj kakor 70 »šamrol« in pri tem spil samo en kozarec vode. Nazadnje je še rekel, da mu je žal, zakaj stave ni povišal na sto kosov.

d **Nov način zdravljenja raka.** Profesor na medicinski in fizični akademiji v Florenci Carlo Roberti je prikazal občinstvu nov zelo zanimiv

EVANGELIJ
vir miru v družini

(Pij XII. novoporočencem.)

Družina je početek družbe. Kakor je človeško telo sestavljeno iz živih celic, ki niso le postavljene druga poleg druge, ampak tvorijo organsko skupnost, tako tudi družba ni sestavljena iz posameznikov, ki nimajo ničesar skupnega, ki se pojavljajo samo za trenutek in potem zopet izginejo, temveč iz gospodarske skupnosti in nravne vzajemnosti družin, ki prenašajo iz roda v rod dragoceno dediščino skupnih idealov, iste omike, iste vere in tako zagotavljajo neprekinjenost družabnih vezi. Sv Avgustin je pred petnaistimi stoletji pisal, da mora družina biti začetna osnova. In ker je vsak del usmerjen v izpopolnitev celote, je sklepal, da mir v družini med tistim, ki ukazuje in med tistimi, ki ubogajo, koristi slogi vseh meščanov.

Dobro vedo to oni, ki hočejo izgnati Boga iz družbe in jo pahniti v nered; zato se trudijo, da odvzamejo družini spoštovanje in celo spomin na božje postave s tem, da poveličujejo razporoko in svobodno ljubezen, da ovirajo starše pri izvrševanju zaupanih jim nalog napram otrokom, pa tudi s tem, da vzbujajo v zakoncih strah pred materialnimi težavami in nravnostnimi odgovornostmi, katere prinaša s seboj častno breme številnih otrok...

Kar je manjkalo in še manjka svetu, da bi mogel živeti srečno v miru, je evangeljski duh požrtvovalnosti. In tega duha manjka, ker s pešanjem vere začne prevladovati sebičnost, ki uničuje in onemogočuje skupno srečo. Iz vere izhaja strah božji, ki napravlja ljudi miroljubne, ljubezen do dela, ki vodi k povečanju materialnih dobrin, pravičnost, ki uči in zagotavlja pravilno razdelitev teh dobrin, in ljubezen, ki neprestano zdravi neizbežne rane. Vse te kreposti predpostavljajo duha požrtvovalnosti, ki je obvezen za kristjana. »Če hoče kdo priti za menoj,« pravi Jezus, »naj se odpove samemu sebi.« Toda med ljudmi, kakor tudi med narodi poželjivost posameznikov nikoli ne bo mogla biti v skladu z blagostanjem vseh. »Odkod boji in prepiri med vami?« vprašuje apostol sv. Jakob. »Ali ne iz vašega poželenja, ki se bojuje v vaših udih?«

Da bodo ljudje zopet našli mir, je treba, da se naučijo tega, kar jim že stoletja pridiguje Kristus in njegova Cerkev: žrtvovati svoje težnje in svoje želje, v kolikor se zde nezdružljive s pravicami in s koristmi drugih in — skupnosti.

način zdravljenja raka z uporabo večjih količin insulina. Poskusi so pokazali, da so se ognjišča rakove novotvorbe po 25 dnevih občutno manjšala. Sporočilo prof. Robertija je z velikim zanimanjem zasledovalo občinstvo, sestavljeno iz visokih osebnosti iz zdravniških in znanstvenih krogov.

d **»Obdelajte vsako ped zemlje!«** je jedro govora predsednika srbske vlage generala M. Nedića, ki je pred nedavnim preko belgrajskega radia govoril srbskim kmetom.

d **23 stopinj C pod ničlo** je bilo na Barju dne 13. februarja.

Ridder Haggard je spisal knjigo »Družina v ledeni dobi«, ki je izšla v »Slov. knjižnici«. Dobite jo za 5 lir!

d **Sami grobovi.** Dne 4. febr. je v vipavskem trgu mirno zaspala v Gospodu gospa Amalija Mesesnel, vdova po železniškem strojevodju. Po rodu je bila iz ugledne Birtičeve družine v Zagorju ob Savi. Dočakala je nad 78 let. Dobri in skrbni materi naj sveti večna luč, žalujočim domačim, zlasti sinu dr. Francetu, znanemu ljubljanskemu umetnostnemu zgodovinarju, naše toplo sožalje! — V Idriji je umrl tamošnji najstarejši faran Tone Krivec v 96. letu življenja. Po telesu je bil bolj šibak, toda vedno čil in do zadnjega zdrav. Rodil se je na Tolminskem. Kot šestleten fant je šel z doma za pastirja in pozneje za hlapca v kanomeljsko dolino. Z 20. letom je postal rudar in je vestno delal v idrijskem rudniku. Potem se je posvetil ognjegaštvu in je desetletja služil pod praporom sv. Florijana. Bil je veren, pošten mož, prava stara grča. Naj se spočije v Bogu, njegovim domačim naše sožalje. — Na uglednem idrijskem domu pri Zagodovih je v najboljših letih, stara okrog 45 let, umrla gospodinja gospa Marija Rejec. Skrbne žene in postrežljive gostilničarke ne bodo bridko pogrešali samo domači, temveč tudi številni gostje in prijatelji. Tudi za reveže, za katere je imela vedno odprto srce, je njena smrt hud udarec. Naj ji bo Vsemogočni bogat plačnik, preostalim pa toplo sožalje!

s **Velik spmladanski sejem bo od 25. aprila do 4. maja v Zagrebu.** Sejma se bodo udeležile tudi Italija, Nemčija, Madžarska in Švica.

s **Urad za nadzorstvo cen v Zagrebu** je določil najvišjo ceno za svinjsko mast na 67 kun 1 kg.

s **Tovarno cigaret bodo zgradili v Velikem Bečkereku,** sedežu srbskega Banata.

s **Smrtna nesreča v kamniškem okraju.** 41 letni Jakob Vrankar iz Šmartnega se je podal s konjema spravljat bukev domov. Njegova 16 letna hčerka ga je še tistega dne našla mrtvega v nekem jarku. Najbrže je deblo pri padcu poškodovalo Vrankarja, mu zlomilo hrbtenico in mu zadalo smrtnonosne poškodbe.

s **Upokojen je bil v Srbiji slovenski rojak** Konrad Fink, profesor požarevačke Trgovske akademije.

s **Mestna občina v Karlovcu** ima ob Kolpi v Ozlju, nedaleč od meje Ljubljanske pokrajine veliko hidroelektrično centralo, ki oskrbuje s tokom vso tamošnjo okolico in dobavlja tok po daljnovodu tudi v Zagreb. Elektrarna v Ozlju oskrbuje s tokom tudi sosednje kraje v Ljubljanski pokrajini, predvsem Metliko, Črnomelj in Gradac.

s **Pouk nemških otrok.** Hrvatsko prosvetno ministrstvo je dovolilo, da se smejo nemški otroci v krajih, kjer ni nobene nemške ljudske šole, učiti privatno in da lahko delajo izpite v eni izmed sosednjih nemških šol.

s **211 novih zadrug** se je posrečilo lani ustanoviti Zvezi srbskih kmetijskih zadrug.

s **Za upokojence.** Dunajska železniška direkcija je obljubila odposlanstvu upokojencev, da bo storila vse, kar je v njenih močeh, da priskoči železniškim upokojencem na pomoč. Upokojencem bodo zvišali pokojnine. Vsi upokojenci morajo predložiti v svrho nove ureditve pokojnin overovljene prepise svojih dokumentov.

s **Svečnico so praznovali** kot praznik na Hrvatskem. Tudi državni in samoupravni uradi niso poslovali.

»Družina v ledeni dobi«, ki jo je spisal Ridder Haggard, je najlepše branje v dolgih zimskih večerih. Stane le 5 lir.

s **V belgrajski bolnišnici je umrl** Radovljičan davčni uradnik Danimir Čebulj. Večni mir!

s **70 milijonov lir je določenih** za ureditev nekaterih izboljševalnih del v Dalmaciji.

s **Enotno blago za obleke.** Posebni strokovni odbor v Zagrebu je določil enoten tip tkanin, edino dovoljen za izdelavo blaga za obleke.

s **Skoraj 11 milijonov dinarjev** je vrgla zimska pomoč v Belgradu.

s **Okrožna hranilnica v Kranju** je odprla svojo glavno podružnico v Št. Vidu ob Savi in to v hiši Karla Belca nasproti župni cerkvi.

s **Preko 4000 muslimanov** živi sedaj v Zagrebu.

s **Pri smučanju se je smrtno ponesrečil** 12 letni Anton Capuder, posestnikov sin iz Soteske pri Moravčah. Ko se je smučal, se mu je palica po nesreči odzad zasadila v trebušno votlino. Bil je na Golniku še tisti dan operiran, a brez uspeha.

s **Velike množine zlata** in srebrnih predmetov v vrednosti več milijonov kun so našli v kleti neke židovske hiše v Sarajevu.

s **Zaradi hude zime** je hrvatsko vojno ministrstvo naslovilo na vse hrvatske rodoljube prošnjo, da zberejo vse zajčje kože, iz katerih bo dala oblast izdelati topla oblačila za hrvatske vojake.

s **Vodnjak iz 14 stoletja** so odkrili te dni v eni najstarejših zagrebških ulic. Vodnjak je bil zgrajen za škofa Avguština Kazotiča.

Nagradno tekmovanje za pridelovalce krompirja

Visoki komisariat je razpisal za Ljubljansko pokrajino nagradno tekmovanje za najboljše pridelovalce semenskega krompirja v proizvodni dobi 1942. Za tekmovanje je predvidenih 30 nagrad v skupnem znesku 23.800 lir. Prva nagrada znaša 3000 lir, potem se nagrade polagoma znižujejo in znaša zadnja 300 lir. Število in višina nagrad se lahko spremenita, ko se bodo nagrade dodeljevale, in sicer sorazmerno z doseženimi uspehi tekmovalcev. Prošnje za sprejem v tekmovanje se morajo predložiti do 31. maja 1942 pristojnim okrajnim glavarstvom. Kaj je treba v prošnji navesti, lahko vsak izve pri domačem županstvu, kjer zanimatelji lahko dobe tudi druge podatke.

s **Ko je pogoltnila kos kruha,** se je zadušila 10 letna hčerka posestnika Alojzija Fuksa v Apačah.

s **Osemdesetletnico rojstva** je praznoval te dni v srbski Jagodini solastnik svoječasne tovarne za harmonije na Vrhniki Alojz Luznik. Na mnoga leta!

s **»Spremnik«.** Predsedstvo hrvatske vlade je dalo na neko vprašanje pojasnilo, da morajo vsi državni uslužbenci brez ozira na položaj v uradu in izven njega glasno pozdraviti »Spremnik« in dvigniti desno roko.

s **Vsi novinarji, tudi inozemski,** imajo na Hrvatskem pravico do 75 odstotkov znižane vožnje.

s **Obnovljeni hrvatski sabor** ima 203 člane iz različnih poklicev in stanov; sklical ga bo poglavnik Pavelič z dekretom.

s **Vidre lovijo** na otoku Adi Ciganliji pri Belgradu, ki je na tej divjačini posebno bogat. Lovijo jih v posebne pasti. Vidre so namenjene za belgrajski živalski vrt.

s **44.000 dinarjev za najrevnejše** so poslali domov srbski vojni ujetniki iz Nemčije.

s **Nekaj cen z belgrajskega trga.** Meso (za kg) goveje 28—34, svinjsko 36, ovčje 22, konjsko 25 do 30, mast 36, klobase 50, letne salame II. vrste 36 din; perutnina (za kg): kokoši 26, debele gosi 27, race 26, purani 21 din; dalje: fižol do 14 din, krompir 6—7 din, čebula 7—8 din, kislo zelje 8, mleko 6, med 44 din. To so predpisane cene, ki naj bi veljale od 1. do 10. februarja.

s **Vojne pokojnine.** V zvezi z uvedbo vojnih pokojnin je italijansko vojno ministrstvo razglasilo, da bo te pokojnine izplačevalo finančno ministrstvo po svojem oddelku: generalnem ravnateljstvu za vojne pokojnine. Vojno pokojnino lahko uživajo žena, otroci ali pa starši padlega vojaka. Če je padli vojak zapustil ženo, mora ta svoji prošnji priložiti dokazilo o moževi smrti, poročni list, dokazilo, da ni bila zakonito ločena, krstne liste svojih otrok, popisati stanje družine, navesti podatke o svojem možu in činu, ki ga je v vojski imel. Če žene ne bi bilo več, imajo do pokojnine pravico otroci. Če pa padli vojak ni zapustil niti žene niti otrok, pa se smeta za pokojnino potegovati starša, če sta stara nad 60 let in nimata nobene pridobitne obrti. Če pa je živa samo mati padlega vojaka, pa ima v vsakem primeru pravice do pokojnine.

s **Nove cene za hrano po gostilnah.** Srbski komisar za cene in mezde je izdal novo naredbo o cenah za hrano po gostilnah in restavracijah. Po tej naredbi smejo gostilničarji pri določevanju pripravljene hrane računati največ 100 odstotkov kot svoj brutto zaslužek od cene, ki so jo morali plačati za kupljena živila.

Kupujte slike presvetega Srca Jezusovega v spomin na pobožnost deveterih petkov!

s **Zmanjšanje potrošnje kruha na Hrvatskem.** Hrvatski trgovinski minister je odredil, da se gostom v vseh javnih lokalih ne sme dati več kot štirikrat na dan po 50 gr kruha. Tudi močnate jedi, ki imajo več kot 50% moke ali več kot 20% sladkorja, se bodo dajale samo en dan v tednu.

s **Pohorje je spet odprto.** »Marburgerzeitung« poroča, da je poveljnik varnostne policije in SD za Spodnji Štajer zdaj preklical prepoved obiskovanja Pohorja.

s **Tudi zagrebški mesarji bodo dobili lepe sodobne mesarske stojnice.** V ta namen je bila te dni sprejeta posebna deputacija mesarjev pri zagrebškem županu, kjer je bilo govora o teh stojnicah. Stojnice bodo začeli graditi že v zgodnjem poletju in jih bodo postavili v Ivančevi ulici. Razporedba v gradbenem načrtu je prav posrečeno zamišljena. V podzemlju tržišča bo tudi velika dvorana, v kateri bo prostora za najmanj 600 ljudi. Stojnice bodo že leta 1943 obratovale.

s **14 milijonov dinarjev posojila je najela** niška občina pri svojih meščanih. Denar bo porabila za nakup potrebnih živil, drv in premoga.

s **Vsi okrožni načelniki v Srbiji** so po naročilu srbske vlade izdali odredbe, po katerih je na njihovem področju najstrožje prepovedano delovanje vsem starim srbskim političnim strankam.

s **Klanje svinj prepovedano.** Zaječarska občina je najstrožje prepovedala klanje svinj izpod 80 kg težine. Posebno strogo je prepovedano klanje prašičkov.

s **16 novih župnij so ustanovili v Zagrebu** samo od l. 1938 do danes.

d **Tudi do 2 m snega** je zapadlo pretekle dni okrog Št. Janža in Št. Ruperta na Dolenjskem.

Slovenski pregovori o srajci

Bližje je srajca nego suknja.

Če se pravdata dva, oba izgubita, dobi samo advokat; od pravdarjev pa je eden v srajci, drugi pa nag.

Kjer žene so sestre, tam si jim srajce na plotu karajo.

Kmet ne prede, vendar ne hodi brez srajce; kmetica prede, vendar ne hodi v dveh srajcah.

Ko se vležeš k počitku, odpri srajco na prsih, da bo mogel angel varuh počivati na tvojih prsih.

Lahka navada — železna srajca.
Navada je železna srajca.
Stara navada — železna srajca.

J. Šašelj.

Akrobati matematike. Pred nekaj desetletji je sin nekega italijanskega cestnega muzikanta opravil pred akademsko izpraševalno komisijo odličen izpit o svoji računski darovitosti. V 50 sekundah je odštel število z 18 številkami od števila, ki je imelo prav toliko švetilk. — V Ameriki je nedavno vzbujal veliko pozornost nek drug možganski akrobat. To je namreč človek, katerega možgani sestojijo prav za prav iz dveh, medsebojno neodvisnih polovic. Temu človeku ni nič, slikati hkrati dve različni podobi. Tudi različne članke piše po dvoje hkrati. Višek pa je to, da more tudi svoje računske naloge z obema rokama obenem pisati in izračunati.

Novi grobovi

m **Umrli so:** v Draviljah žel. kurjač v p. Franc Peterca, v Vevčah Uršula Bajželj roj. Tepina, v Tomačevem Dvorc Ivanka roj. Klopčar, v Gor. Logatcu žena posestnika Samotorčan Karolina roj. Turk, na Frankolovem pri Celju duhovni svetnik župnik Vaclav Čeh, v Rajhenburgu Uršula Pribožič. — V Ljubljani sta odšla v večnost: vseuč. profesor inž. Vasilij Nikitin in Jerica Gomilar. — Naj počivajo v miru!

Zabavi in pouku

Nega oči

Oči so med najobčutljivejšimi deli telesa. Zahtevajo dosti skrbnejše nege kakor ostali organi, a te nege običajno niso deležne.

Če te oči bolijo ali pa, če ti gledanje povzroča napor, daj, naj se oči spočijejo s tem, da jih zapreš. Paziti je treba na dobro razsvetljavo. Čitanje v ležeči legi je škodljivo. Če si bil dalj časa v temnejšem prostoru, ne stopi takoj v močno svetlobo, temveč se počasi prilagodi nanjo. Bolečine v očeh so včasih tudi posledica krvnega navala v glavo. V tem primeru pomagajo kopeli za noge.

Kdor ima slabe oči, ki se lahko solzijo, si jih izmivaj vsako jutro z zelo toplim kopreevim čajem in nato z mrzlo vodo. Če si pregret, pa očesne kopeli opusti.

Bolnim očem sveži zrak nikakor ne škoduje, kakor ljudje to pogosto mislijo. Čisti zrak ozdravi očesno bolezen prej nego pokvarjeni sobni zrak. Varovati se je treba le vetra, prahu in žarke sončne svetlobe.

Godba za kirurge

»Münchn. med. Wochenschrift« popisuje novi aparat, izum prof. W. Gomberga v Rostoku, ki zanesljivo ugotavlja pri očesnih poškodbah navzočnost in točno lego še tako malih, do ene desetinke miligrama težkih kovinskih drobcev. Dosedanje fotografiranje z Röntgenovimi žarki je kazalo samo senco, ki jo je vrgla kovina na očesno jabolko, in je torej nudila samo približne podatke. Kirurg ni vedel pred operacijo, kako globoko se je zaril drobec v oko. Novi aparat deluje s pomočjo radio valov. Njegov zvočnik ostane nem, če ne ugotovi iskalec v obliki cevke nobene kovine v očesu, a se takoj oglasi, če jo zasledi. Ta glas narašča v bližini drobca in pojema pri oddaljenju, kar zdravniku pomaga pri »slušnem otipavanju« poškodbe. Visoko cviljenje govori o magnetičnem (železnem, jeklenem, niklovem itd.) drobcu, ki se lahko odstrani z magnetom. Nasprotno kaže nizko zamolklo petje ostale kovine, les itd. V tem primeru ve zdravnik, da bo moral izvršiti očesno operacijo.

Nekaj zanimivosti

Najmanjša stalnica. Zvezdarna na Mountu Wilsonu je odkrila doslej najmanjšo zvezdo-stalnico, kar jih poznamo, pravo pritlikavko s komaj 6400 kilometrov premera. Premer naše zemlje ima 13 tisoč km, najmanjša zvezda stalnica je torej res majhna. Toda njene ostale lastnosti se zelo razlikujejo od zemeljskih. Nova zvezda sestoji iz plina, ki je dosti težji nego kakršna koli snov na zemlji. Teniška žoga, ki bi jo napolnili s tem plinom, bi tehtala več nego tisoč ton. Neverjetno visoko težo tega plina razlaga prof. Kuiper, ki je zvezdo prvi opazil, z njegovo silno vročino. Ta plin namreč žari.

Znani francoski vojskovodja in cesar Napoleon Bonaparte je znal na poseben način zase pridobivati vojne ujetnike, katerim je ukazal dajati posebno dobro hrano, kakršne seveda niso imeli ti vojaki pri svoji armadi. Zaradi tega je veliko sovražnih vojakov pribežalo k Napoleonovi armadi in tudi po sklenjenem premirju niso hoteli iti domov, ker so dobivali pri Francozih boljšo hrano in postrežbo.

Ura v kravjem želodcu. V vasi Nerchau blizu Dresdena v Nemčiji so pri nekem kmetu zaklali izredno debelo kravo, ki ji vsa zdravniška pomoč ni mogla urediti želodca in prebave. Kako so se mesarji začudili, ko so v njenem želodcu našli moško žepno uro, ki je bila še dosti dobro ohranjena. Očividno jo je nekdaj nekemu gospodarju s kakimi sunjami vred požrla, prebavila je pa najbrž samo cunje. Doslej še ni bilo mogoče najti uri pravega gospodarja, ker temu gospodarju, ki je kravo dal zaklati, ni napravila te škode.

Ali ima človek občutek za čas? Takšnega okrutnega poskusa seveda še niso napravili, da bi človeka dali v ječo, da bi ga preizkušali, ali občuti časovno mero ali ne. Brškone bi pa v takem primeru dognali, da največ ljudi malokdaj pravilno določi dolžino časa, da ne ena občutiti pravilne časovne mere. Tako se človek 400 krat bolj zmoti ko ura in milijonkrat bolj pogreši ko najnatančnejša ura. So pa tudi ljudje, ki imajo poseben občutek za čas. Zlasti ponoči se ljudje zavedajo ure bolj ko podnevi. Saj je znano, da se nekateri ljudje lahko zbudijo, kadar hočejo ali kadar si zvečer določijo, da se bodo zjutraj zbudili. Odkod in kako imajo ljudje to lastnost, pa znanost navzlic preiskavam le še ni mogla dognati.

Slovenski pregovori o koži

Ako ti levje kože ni dovolj, še lisičjo najdi!
Dolgo nosi volk ljudske kože, pa tudi drugi njegove.
Drži se kot srab kože.
Hoče me brez noža iz kože dejati.
Ima devet kož (se ga nič ne prime).
Iz te kože ne moremo v drugo.
Kdor beži, na zdravi koži leži.
Kdor zna dreti, ne kvari kože.
Konjska para se drži telesa kakor klop kože.
Medved s kožo plača.
Ne dam se brez noža iz kože djati.
Ne prodajaj kože, dokler medved v brlogu tiči.
Na medvedovo kožo piti.
Od enega vola nista dve koži.
Pod kožo je vsakdo krvav.
Pod kožo smo vsi krvavi, na svojo moč naj nihče ne stavi.
Star mož piti kupi, mlad kožo lupi.
Tudi mlade kože so naprodaj.
Tudi mladih kož je v stroju.
Tudi mrtve ovce koža blizu volka se začne grbiti in krčiti.
Volkova koža je vsako dobo zrela.

Za dobro voljo

Mislili so na očeta. Oče: »Tak ste se vrnili z letovišča! Na mene seveda niste nič mislili, ko ste se se prijetno zabavali.« — Hčerka Zora: »O, smo, smo! Vselej, kadar je kateri gost pri kosilu godrnjal, je rekla mama: ‚Prav tak je ko naš oče!‘«

Še slabše bo. Mati sinu, ki poseda po gostilni: »Tone, ali te ni sram, da takole po gostilnah zapravljaš čas in denar! Rajši bi šel delat.« — Sin: »Potem bi bil pa še bolj žejen.«

Cigan-novinec pri vojakih si je vedno čistil čevlje samo spredaj. Nekoč na vežbanju narednik to opazi in vpraša cigana, zakaj ni tudi zadaj očistil čevljev. Cigan pa pravi: »Nisem vedel, da boste poveljevali na levo krog.«

Nič ne pomaga. Župnik: »Zakaj toliko pijete?« Kmet: »Da utopim svojo žalost.« — Župnik: »Pa se vam to posreči?« — Kmet: »Žalibog ne. Zdi se mi, da zna moja žalost plavati.«

Odrezal se je. Gospodar zaloti hlapca, ki brezskrbno smrči pod drevesom: »Polne roke imamo dela, ti pa lenariš. Nisi vreden, da te sonce obseva.« — Hlapec: »Tako sem tudi jaz mislil. Zato sem se pa soncu umaknil in legel v senco.«

Dva okusa. Žena ogleduje vsa radovedna nove obleke v ilustriranem listu. Nato pravi možu: »Katera se zdi tebi najlepša?« — Mož kratko pogleda v stran in odvrne: »Ta s črnimi lasmi.«

Okus. Mož si je kupil novo obleko. Žena ga krega, da je slabo izbral in da nima prav nobenega okusa. Mož jadrno odvrne: »Žena, tudi tebe sem izbral po svojem okusu!« Odslej je imel mir.

Lepa tolažba. Mlada vdova je obupno jokala ob grobu svojega moža. Naenkrat se umiri in reče: »Eno tolažbo imam: sedaj vsaj vem, kje si ponoči.«

Če bi šlo. A: »Zadnje čase sem dobil že tri grozilna pisma.« — B: »Vloži vendar kazensko ovadbo.« — A: »Mar misliš, da se da to storiti tudi proti davkariji?«

Noetova barka. Stari Rodar se rad šali. Nekoč pride na kolodvor in zakliče v železniški voz: »Ali je Noetova barka že polna?« — Pa se oglasi potnik: »Osel še manjka.«

Družina v ledeni dobi

Naša zemlja ima tople, zmerne in mrzle podnebne predele. So kraji, kjer mraza ne poznajo; toplo sonce ogreva zemljo neprestano pozimi in poleti. V ekvatorialnem pasu je vročina tolikšna v gotovih letnih dobah, da bi jo mi dolgo ne mogli prenašati. Toplomer pokaže tudi 40, 50 in več stopinj toplote. — Kraje, v katerih mi bivamo, imenujemo kraje zmernega pasu, kjer se menjavajo primerno topla poletja z dosti mrzlo zimo. V našem pasu poznamo poleg pokrajin, ki jih za nekaj časa pobeli sneg, tudi gorske vrhove, ki jih pokriva večni led in sneg. Po mogočnih gorah so velikanski ledeniki, kjer je nakopičeno ponekod več 100 m na debelo ledu, ki se na prelomih v soncu zamolklo zeleno blešči. Ledeniški jeziki segajo ponekod globoko v dolino, kjer se ledene gmote tope in s svojimi vodami namakajo dolinske predele. So pa tudi še danes kraji, kjer vlada kruta zima do malega vse leto, to so pokrajine večnega ledu, večnega belega molka. V teh pokrajinah človek ne more živeti. Le v prehodnem pasu med zmernim pasom in pasom večnega ledu se vzdržuje še človeški rod; to so znani Eskimi, ki se za svoj obstoj bore s kruto naravo.

Nekoč je pa tudi naše kraje pokrival led in sneg. Takrat v ledeni dobi v teh pokrajinah gotovo ni bilo takih naselij, kakor so danes. Človeška naselja so bila ob robu ogromnih ledenikov, ki so se daleč proti jugu oziroma v toplih zemeljskih predelih topili in na skopo odmerjenem prostoru omogočali življenje človeku, ki se je boril z naravo za svoje življenje. Ledeniki so bili zanj nepremagljiva ovira, polni skrivnosti in v njih je takratni človek častil tudi svoje bogove. Takratni človek ni imel še orožja in orodja kot ga ima danes, ampak si ga je delal iz lesa in kamna kremenca. Počasi je človek pričel delati potrebno orodje in orožje iz železa in brona. Porabil je najprej železo, ki je padlo z neba, tako zvano meteorsko železo. Tega je segrel in ga je potem z drugimi enakimi kosi tolkel in oblikoval, bodisi v osti kopij, bodisi v sekire, nože itd. Koliko let je preteklo od tiste dobe pa do danes je težko povedati. To so tisoči in deset tisoči let. Nadvse zanimivo bi bilo, ko bi danes mogli pogledati v življenje takratnega človeka, da bi zasledovali njegovo borbo z naravo, z zvermi, ki so mu ogražale življenje, da bi zasledoval njegovo družabno življenje; kako je imel urejeno družino, da bi zasledoval medsebojne borbe raznih rodov itd. Po najdeninah so učenjaki marsikaj dognali in nam z besedo skušali prikazati sliko takratnega človeškega tipa. Tista doba pa je bila tudi mikavna že za marsikakega pisatelja. Mnogi so vložili vso svojo domiselnost, da so nazorno prikazali takratnega človeka.

Ta spis oziroma tako zgodbo o početkih človeštva, o človeku v ledeni dobi nam je dal tudi znameniti pisec znane knjige »Dekle z biserom«, »Salomonovih rudnikov«, »Rože sveta« itd. Ridder Haggard v knjigi **»Družina v ledeni dobi«.**

V svojem spisu nam na čudovit način, ki je lasten njemu in ki ga že poznamo iz drugih knjig, ki so bile prevedene v slovenščino, popisuje človeško družino in celo sosesko, njeno ureditev, življenje, borbe za obstoj, borbe z živalmi, s prirodnimi silami itd., kakor tudi razvoj človeškega znanja, kako odkriva in spoznava tajne narave, kako si izbira nove bogove itd.

Prepričani smo, da je »Slovenčeva knjižnica« storila veliko uslugo v današnjem času svojim naročnikom, ko je založila to knjigo. Kakor so zanimive vse povesti omenjenega pisca, tako je tudi »Družina v ledeni dobi« zgodba, ki jo bo vsak z veseljem bral. Kdor bo knjigo začel prebirati, je gotovo ne bo odložil, dokler ne bo prišel do konca. Napeta vsebina priklene bralca nase z vso silo. Knjiga je dostopna vsakomur za majhen denar, saj stane le 5 lir in jo zato kupujte! Dobite jo pri vseh zastopnikih »Slovenčeve knjižnice« po farah, po vseh knjigarnah, če pa ne, jo pa naročite direktno pri »Slovenčevi knjižnici«, Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana.

Ne ostanite brez spomina na pobožnost deveterih prvih petkov! Zato kupite slike presvetega Srca Jezusovega! Vsaka slika stane le 3 lire!

Najboljši in najcenejši slovenski tednik je »Domoljub«

»Primaruha, ste dragi!« je vzdihnil Mataj, odštel denar in vzel pobotnico, ki mu jo je napisal uradnik. »Prosim vas ponižno, nikarte se ne jezite! Pa z Bogom in brez zamere!«

Gospod je zaloputnil okence, Mataj pa se je oddahnil globoko in se namuzal zadovoljno: »Hvala Bogu, opravil sem kolikortoliko poceni! Koliko bi bil moral plačati šele za drugi ali celo za tretji razred, he he! Pa res! He he!«

»Primaruha, ste dragi!« je vzdihnil Mataj

9.

Prvikrat v Ljubljani.

Zadovoljen in vesel, da je teh sitnosti konec, je zadel Matajev Matija svoj ljubi dežnik pa culo na ramo in veslaril s palico počasi iz kolodvorskega poslopja. Prostor pred njim je bil že skoraj prazen; ponehalo je bilo ono živahno vrvenje, ki se pojavlja običajno o prihodu vsakega vlaka. Hotelski omnibusi in drugi vozovi so se bili že odpeljali in ljudje so se bili razkropili na razne strani.

Na desni je zagledal Matajev Matija žolto-rdeč voz električne železnice, malo spredaj pa drugega, enakega, ki se je bližal kolodvoru.

»Da te vendar!« je vzkliknil poluglasno. »Kako gladko drči po cesti! Konji so pa vpreženi menda zadaj? He he, to je pa že narobe!«

Čudil se je pa še bolj, ko je videl, da ni nikjer nobene priprege niti nobenega dimečega se stroja, kakor pri vlaku. Sedaj je mož v belosivi obleki, s črno torbo in svetlo trobento, potegnil na prvem vozu zadaj za jermen. Pozvonilo je, voznik spredaj je odvil močno rumeno kljuko in pisani voz je odhitel po tiru.

»Ti spak ti, kako jo pa reže kar sam po sebi!« se je čudil Matajev Matija. »Kaj takega pa spet ne!«

Pred sabo je ugledal nekoliko zakasnelih deželanov s cekarji in košarami. Mahnil jo je po semenatem drevoredu za njimi, oziraje se zdaj na levo, zdaj na pravo. Onostran lesene ograje, na kolodvorskem zgradbišču, gosto prepetem z ravnimi tračnicami, so sopihali pošastni črni stroji, bruhali debele sive in bele oblake iz dimnikov kakor iz velikanskih pip in prevažali dolge vrste ropotavih voz ob zateglih klicih in piskih železničarjev; venomer je butalo in škripalo, cvililo in ječalo železje, šumel izpuščeni par in neprijetno je dišalo po zakajenem zraku. Na levi so ropotala po razvoženi cesti težko natovorjena kola, med njimi rumen poštni voz; kolesa in konjska kopita so dvigala gost prah, le tupatam prosevan od popoldanskega sonca, in vozniki, konji in vozovi so se videli kakor iz jesenske megle.

»Bog nas varuj — kakšen hrušč in trušč!« si je dejal Matajev Matija in se nekam plaho oziral preko pregrade. »Naposled se jim res kaj razbije ali razpoči in potem utegne še meni kaj prileteti na betico! Bog ne zadeni, da —«

Zdajci je smuknil mimo njega kolesar. Prestrašeni Matija je na vso moč odskočil proti cestnemu jarku. Pri tej priči se mu je snela cula raz dežnik in padla na tla; jabolčni krhlji so se usuli iz rute na vse strani. Matajev Matija pa je obstal, zapičil palico v pesek in debelo gledal za motorjem.

»Oho, ta pa jezdari celo kolovrat!« se je čudil, si mel oči in se krepko počil po stegnu. »Res je, nič se mi ne sanja! Ko bi se mi sanjalo, bi se bil zdaj prebudil po udarcu. Lej, lej, kje je že! Ti kajon, ti onegavi, he he! Kolesi ima pa naviti tako, da mu tečeta kar sami! Kdo mi kaj verjame doma, če jim bom pravil o takih čudežih! Oh, škoda, škoda, da ni Anke tukaj ali pa vsaj Andraža špehomalha! Tako pa ne bom imel nobene priče! Saj pravim...«

Sklonil se je in začel pobirati svoje krhlje v culo.

»Hahaha, odkod ste se pa vzeli vi, ki uganjate take čudeže!« se mu je smejal mlad železničar, ki je prišel onkraj ograje mimo.

»Kakšne čudeže?« je vprašal osupli Matija.

»Jabolka pobirate tukaj pod lipami, kostanji in javori, hahaha!« se je grohotal oni. »Pa ste res čuden človek!«

»Vi Ljubljančani ste čudni, vi, ne pa jaz!« mu je odvrnil Matija. »Kolovrate jahate, vozite brez uprežne živine in Bog ve, kaj počenjate še vse!« Pa brez zamere!«

»Z Bogom, prijatelj, dober tek!« mu je zaklical mladi mož in odhitel.

Matajev Matija pa se je odpravil dalje in kmalu dospel do Dunajske ceste. Pri črno-rumeni prečnici ga je ustavil mož s črno kapo.

»Kaj imate v culi?« ga je vprašal hitro.

»Ali ste pa radovedni, he he!« se mu je Matajev Matija smejal široko. »Kaj pravite, kaj bo neki tukaj notri? Če ste ptič, pa uganite sami!«

»Kaj klobasate! Pokažite, kaj imate, če ne, bo narobe!« ga je osorno zavrnil pusti mitničar.

Prestrašeni Matija je na vso moč odskočil proti cestnemu jarku

»No, no, vam pa pokažem, saj sami menda ne bi uganili,« ga je tolažil Matajev Matija prijazno. »Vidite, malo ajdovca, domačega sira in krhljev sem vzel s sabo.«

Mitničar je nekaj zagodrnjal in pokazal hrbet potniku.

Matajev Matija pa jo je počasi mahal dalje. Z radovedno spoštljivostjo, z vzdignjenima obrvima, nagubanim čelom in široma odprtimi očmi je občudoval visoke pisane hiše, lične balkone, okrašene z bujnimi žarnobarvnimi cvetlicami, stolpke na strehah, raznobojne lepake, reklamne deske in izveske, plinove svetilnice in električne žarnice, zlasti pa vabljivo blesteče izlage vsakovrstnega blaga za velikanskimi okni. Na cesti, tlakovani s kameni, so še huje ropotali vozovi.

»Komaj bi bilo, da bi imel oči spredaj in zadaj!« je mrmral sam zase. »Kakšne hiše! Nekatere so višje kakor zaplanski zvonik in večje kakor zaplanska graščina, ki se mi je zdela dozdaj največja zgradba na svetu. Pa koliko debele in tanke drete imajo razpete preko ceste po teh kolih in celo po strehah! Menda suše perilo na njej ali pa nastavljajo ptičem limanice ali kaj?«

Izprva je hodil po obstranskem tlaku. Ker se je pa zadel zdaj ob tega, zdaj ob onega, se je rajši ognil neprilikam in jo kresal lepo po sredi ceste. Pozdravljal je vsakega gospoda, ki se mu je zdel količkaj imeniten.

Tedajci je zaslišal za sabo topot konjskih kopit na kamenitem tlaku in na tihih kolesih je prihitela visoka kočija; za bradatim voznikom je sedel zalo oblečen okabnež s prekrižanima rokama ob prsih.

Rajši se je ognil neprilikam in kresal po sredi ceste

»S pota, neroda! Tukaj je za konje in vozove!«

»Kdo pa je ta hudi gospod?« je vprašal Matija starega moža ki je šel mimo njega preko ceste.

»Ta je le hlapec, ta, ki sedi zadaj,« se je glasil odgovor. »Gospoda spredaj pa ne poznam.«

»Hlapec?« je premišljal Matija. »Oh, zakaj ni počakal malo, da bi mu jo zasolil tako: Veste kaj, ničemurni možic? Vi ne poznate mene, jaz pa vas ne. Kaj bi se tako grdo zadirali vame! Zakaj ne bi hodil po sredi, če je ob straneh gneča! Tako bi jo bil zabrusil prevzetnežu, njegovemu gospodu pa: Lep gospod ste res, da je vaš zarobljeni hlapec lepše oblečen kakor pa vi sami, in da vozite vi njega okoli! Vi se mučite z vajeti in pazite na oba konja, hlapec pa lenobo pase in široko sedi na boljšem sedežu. Ali ni to narobe svet?«

Uglobljen v svoje misli, se je Matajev Matija komaj še o pravem času umaknil avtomobilu. Bistro je pogledal gospoda v sivem plašču, z debelimi očali in gospo s tančico na obrazu ter obadva pozdravil prav spoštljivo.

»He, he, he, he, kako sta onegava!« se je oveselil. »Kako lepo se vozita brez konj ali volov! Kakor sveti Elija v nebesa! In trobita si za kratek čas, pa ne posebno lepo in zmeraj gonita eno kakor kukavica. He he!«

Na Franca Jožefa cesti je zagledal v senci vrsto fiakarjev.

»Svatujejo, živio!« se je nasmehnil Matija. »Bog daj srečo ženinu in nevesti in vsem skupaj, pa še meni, da bom zadovoljno živel z mlinarjevo Anko!«

Pred Zvezdo je zopet zagledal vrsto voznikov.

»Ej, to mi je všeč!« je kimal radostno. »Veseli ljudje so Ljubljančani in radi se imajo tako, da imajo ženitovanje skoraj v vsaki ulici!«

»Lejte vendar, kako je tukaj spet vse narobe!« je umoval sam pri sebi. »Nikjer nobenega jabolka, nikjer nobene hruške ali češpljice! Zanikarni kostanji delajo le senco, da komaj raste malo trave in malo rož. Nikjer pa ni nobene poštene gredice, nikjer nobenega krompirčka! In nikjer se ne pase nobena kravica, noben teliček! Pa še to revščino so ogradili okrog in okrog z nerodno črno ograjo, da ne more noter ne pastir ne žival. Samo razuzdani kužki rajajo todintam, pa vsem so glave zvezane, kakor pri nas počeni lonci. Rad bi vedel, če se mrhe same tako divje koljejo med sabo ali jih hudobna gospoda pretepa tako neusmiljeno za pokoro. Lej, večja polovica prostora tja do hiš je celo prazna in tako razhojena pa razvožena, da izlepa ne bo več mogla pognati nobena travica.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

71

HAVAJSKI IN FIDŽI OTOKI

[illegible]

Sodobna naravna vodnjska [illegible] postaja

K Oceaniji prištevamo vse otoke Velikega ali Tihega morja v kolikor ne leže bliže Azije in Ameriike. Glavne skupine so Nova Zelandija, Melanezija, Mikronezija in Polinezija. Otoke sestoja globoka morja. Značilni so po vsej severni [illegible] globoki podmorski jarki ob otokih, kjer so se [illegible] vulkani in središča [illegible]. Oceanija ima toplo in vlažno podnebje. Večje otoke pokrivajo bujni gozdovi, na manjših pa uspeva vsaj kokosova palma. Tvrdke na splošno o Oceaniji.

Prebival. Melanezije v Polinezijo tvori angleško posesto Fidži, ki vsebuje 250 otokov, leženih severno od Nove Zelandije. Največja otoka sta Viti Levu in Vanua Levu. Otoki so vulkanskega izvora in vredne gorati. Gora Vugni Vasi na Viti Levu je visoka 1200 m. Mnogo otokov ima toplo podnebje in rodovitno zemljo ter zato bujno rastlinstvo. Ne manjka raznih živali, posebno je mnogo ptic, n. pr. papagajev, golobov in raznih morskih ptičev. Prebivalci, pokrstjenjem Melanezijci, štejejo okrog 100.000 ljudi. Bavijo se s poljedelstvom in pridelajo precej riža, sladkornega trsa, banan in kopre. Bavijo se tudi z živinorejo. Fidži otočje meri 18 tisoč 544 kv. kilometrov in ima samo okrog 200 tisoč prebivalcev, med njimi okrog 8000 bele polti in 11.000 Kitajcev. Glavno mesto in prestolnice je Sva na otoku Viti Levu. Angleška posest so Fidži otoki šele od leta 1874 dalje.

Bolj kakor Fidži, so pomembni Havajski otoki. Merijo nad 16.000 kv. km in štejejo nad 300.000 prebivalcev. Havajsko otočje je tudi vulkanskega izvora in sega v morsko globino do 9000 m. Od 40 vulkanov deluje samo še Mauna Loa na otoku Havaju, kjer je v mestu Hilu sedež ameriškega guvernerja. Eden največjih znanih ognjenikov je Haleakala na otoku Maui. Ta ognjenik je visok nad 3000 m in obseg njegovega krela ima kar 45 km. V nekaterih krajih so nastala iz lave cela ozemlja jezera. Amerika je dobro vedela, zakaj si je leta 1893 osvojila Havajsko otoško skupino. Ti otoki so pravi zemeljski raj, polni prelestnih lepot in čudežev, osnovni pa tudi nadvse važno vojaško oporišče.

Vsak izmed sedmih havajskih otokov je enako lep in že imajo nekaj zelenjaja, dobimo na drugem preobilno nadomestilo. Politično in in gospodarsko življenje Havajev ima svoje središče v najsevernejšem otoku Oahuju. Tu leži mesto Honolulu in vojno pristanišče Pearl Harbour, ki so ga Japonci ob začetku vojne z Ameriko s takšnim upehom napadli. Ime Pearl Harbour, »Biserni pristan«, je nastalo po zelo razvitem lovu na školjke biserniice med koralnimi čermi.

Ker je podnebje Havajskih otokov zaradi morja izredno enakomerno, zdravo, milo in toplo, imajo — razen na zapadnih robeh — tudi izredno bujno zelenje. Kokosove palme molijo v nebo v višino 30 m in več, 20 m dosežejo alzapopovci, krušna drevesa, sladkorne trstike zrastejo do 12 m, prav tako razne praprotnice. Izredno bujni so nasadi riža, olja, kavovcev in tobaka. Na Havajih vlada večna pomlad, zakaj vse leto so otoki odeti v cvetje in zelenje.

Pogled na Suvo, glavno mesto na fidžijskem otoku Viti Levu.

Tudi živalstvo uspeva na Havajih izredno dobro, zlasti govedo, ovca, prašič, koza, osel in perutnina. Vse te živali so na otokih šele udomačili, zakaj Havaji so imeli prvotno izmed sesalcev samo netopirje in podgane.

Narava ponuja svoje dobrote tako velikodušno, da človeku tako rekoč ni treba niti stegovati rok po njih. Skoraj edino opravilo, ki zahteva več dela, je ribištvo, toda rib v havajskih vodovjih dobesedno mrgoli. Ribolov opravljajo domačini še po pradavnih načinih: s sulicami. Ti domačini, Kanaki, pa izumirajo. Tujci jih še najmanj motijo na otoku Molokaju v sredini otoške skupine.

Molokaška najljubša jed je pečenje, ki si ga pripravljajo v imuju, to je v jami, ki jo izkopljejo v tla. To pečenje sestoji iz svinjine, ribe, neke morske trave in kokosovih orehov. Toda to je jed le za praznične dni, drugače se Kanak zadovoljuje tudi z nekakšnimi žganci iz tarovih korenin, ki so izredno redilne in z neko vrsto hrušk, ki jo imenujejo avokado.

V morju se lahko kopaš, kolikor ti je drago in kadar koli želiš, bodisi v januarju ali v juliju, zakaj dnevi so vedno topli. Med Havajci je posebno priljubljeno vodno jadranje, obstoječe v tem, da sede kopalec na desko in se prepusti morskim valovom.

Havajci so zdaj v središču zanimanja vsega sveta. Otočje leži sredi Tihega oceana, skoraj v enaki razdalji Zedinjenih držav od Kitajske in Japonske. Havajski otoki so imeli takoj ob začetku vojne na Tihem morju veliko vlogo in ni dvoma, da bodo imeli še večjo, čim bolj se bo sedanja svetovna vojna razpletala.

Kraljevina Siam je neodvisna. Kralji, ki imajo tudi nekaj evropskih svetovalcev, so vladali samodrško in so za napredek države v zadnjem času precej storili. Siam ima železnice, brzojave in zelo razvito šolstvo. Med prebivalci je znaten del Kitajcev.

Budhistični Siamci zelo čislajo belega, prav za prav svetlordečkastega slona kot sveto žival. Kralj ima poleg svoje palače več belih slonov, ki imajo vsak svojega čuvaja. Kraljev naslov je »gospod besega slona«. Po najnovejši siamski rastlini se imenuje siamski kralj tudi »veliki gospod riža«. Glavno mesto je Bangkok z nad pol milijona prebivalci. Leži ob reki Menamu in ga imenujejo tudi »Azijske Benetke«. V siamski prestolnici je malo ulic. Ogromna večina koč in hišic je zgrajena na bambusovih kolih ob reki ali ob prirodnih in umetnih prekopih. Med seboj občujejo meščani v čolnih ali se obiskujejo kar plavajoč. Siamci so čvrsti in nadarjeni, nekateri trdijo, da so včasih precej leni.

Ob tej priliki še par besed o Birmi, ki se večkrat imenuje, odkar so Japonci v boju z Angleži in Američani. Birma je angleška dežela in jo prištevajo k indijskemu cesarstvu. Glavno mesto je Rangun s skoraj 400.000 prebivalci, ki zelo napreduje kot izvozišče tikovega lesa in riža. Birma je največje riževo ozemlje na svetu. Severna ali Zgornja Birma slovi po rubinih in safirih. Angleški sta otočji Andamanov in Nikobarov; na prvem so naseljeni kaznjenci.

Delujoči ognjenik Mauna Loa na havajskem otoku Havaju.

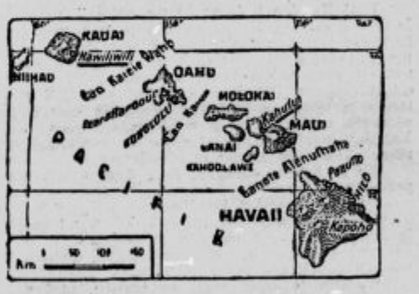

Zemljevid Havajskega otočja.

[illegible]

[illegible] z [illegible] neštevilnimi otoki.

Otroški vrtec v mestu Honolulu na havajskem otoku Vahuju.

Povest s kavkaških planin.
Spisal M. De Carnac.

SREBRNA OPANKA

Prožila mu je obe roki. Bolnik, ki si še ni opomogel od presenečenja, jo je prijel za roke in jih pritegnil k sebi.

»Tudi ti nisi več zamorka, kakor nisem jaz več Kitajec,« ji je dejal smehljaje. »Toda povej mi, kako to, da si tudi ti tukaj!«

Deklica je sedla na stol poleg postelje in mu začela pripovedovati o svojem begu in o svojem sedanjem mirnem življenju v varstvu redovnic.

»Ti si!... Ti!... Mislil sem, da te ne bom videl nikdar več!«

Tudi Kan-fun ji je na kratko pojasnil, zakaj je prišel semkaj. Ko so ga ono jutro odpeljali na enem izmed voz iz mesta, se je njegovo stanje nenadoma poslabšalo. Zaradi tresljajev na vozu je rana začela znova krvaveti... Ni preostalo drugega, kot da so ga zopet pripeljali v mesto in oddali v najbližjo bolnišnico, kjer je zdravnik ugotovil, da je potrebna operacija... Več dni je silno trpel, sedaj se že več tednov zdravi, toda moči se mu le počasi vračajo.

Ko je Kibišja odhajala, ji je dejal bolnik s prosečim glasom:

»Pridi me obiskat vsak dan.«

»Gotovo bom prišla, prijatelj. Ti pa mi boš igral na flavto... A sedaj bi rada, da bi mi še enkrat zaigral pesem, katero si prekinil, ko sem vstopila... Ali nisi preveč utrujen?«

Kan-fun je zopet legel na blazine, vzel v roke flavto in jo približal ustom. Sanjavo se je zazrl v deklico in začel igrati preprosto pastirsko pesmico. Drugi bolniki so vsi zavzeti poslušali.

Toda Kan-fun je danes igral samo za svojo malo obiskovalko. Samo njej so bile namenjene mehke in sladke melodije.

V dekličini duši se ob teh zvokih vzbujajo nejasni spomini... Pesmice kličejo iz pozabe njena otroška leta... V njenem srcu se nenadoma vzbudi goreče hrepenenje po materi, po domači hiši, po domačih gorah...

Ko je mladenič odložil flavto, je Kibišja zašepetala:

»Če bi ti vedel, kaj vzbujajo v moji duši tvoje pesmi!... Te melodije mi kličejo v spomin mojo drago, daljno domovino...«

Bolnik je ležal bled in izmučen na postelji. Vso svojo dušo je položil v preproste pesmice. Obudili so se mu daljni spomini in dal je v pesmi duška svojim čustvom... Ko je v dekličinih očeh zagledal solze, je dejal:

»Jokaš zaradi mojih pesmi, mala... Ne bom več igral takšnih, ki te žalostijo.«

»Žalostijo?... Niti najmanj ne... Le sladki spomini na preteklost so mi priklicali solze v oči... Ko si bil v cirkusu, nisi nikoli igral na flavto. Kje si se naučil lepe pesmice?... Odkod si doma?... Ničesar še ne vem o tebi...«

Bolnik se je zamislil za nekaj trenutkov, nato je tiho dejal:

»Kibišja, mogoče mi ne boš verjela, če ti povem, da ti o sebi ne morem ničesar razodeti. In vendar je res tako... Včasih se mi zdi, kakor da bi živel dvojno življenje; med obema pa zija širok prepad... Čeprav si prizadevam, da bi obudil spomin na preteklost, je ves moj trud zaman... Z velikim naporom se mi posreči obuditi le nekaj nejasnih slik... Mogoče pa je prav tako...«

Mladenič se je sklonil k njej. Zardel je nekoliko in povzel s tihim glasom:

»Včasih me muči neka misel... Trpim ob tem in mislim, da bom zblaznel... Občutek imam, kot da sem nekoč izvršil zločin.«

»Ti, Kan-fun, zločinec!... je neverno vzkliknila deklica in se mu ljubeče nasmehnila. »Prizor z noži te je razburil; in ko si bil ranjen, si v vročici sanjal o umorih... Saj si govoril tako čudne stvari oni večer, ko sem sedela ob tvoji postelji. Nikar se več ne vznemirjaj, dragi prijatelj!«

»Misliš?« je vprašal mladenič zamišljeno. »In vendar se spominjam strašnega dogodka... Bežal sem... bežal... Še sedaj vidim, kako sem taval po cestah... Kje?... Srečal sem nekaj popotnih godcev in povabili so me, naj grem z njimi... Bil sem brez denarja in brez kruha... Šel sem z njimi... Naleteli smo na Salastrija, ki nas je najel za svoj cirkus... Kar se je zgodilo pozneje, tega se dobro spominjam... A kaj je bilo prej?... Skoraj ničesar več ne vem... Čudno!... Ali sem bil bolan, da sem izgubil spomin?...«

Ubogi bolnik je bil zbegan. Debele potne kaplje so mu orosile čelo.

»Ne misli več na to, Kan-fun!« mu je nežno dejala deklica. »Zelo si še slaboten. Razburjenje ti škoduje. Ne govori o teh stvareh, dokler ne boš popolnoma okreval... Prosim te, zaigraj mi še eno pesmico, preden odidem.«

Kan-fun je uprl v deklico svoj pogled in zdelo se je, da nekaj premišljuje. Čez nekaj trenutkov je dejal z nežnim glasom:

»Nočem, da bi jokala... Kaj naj zaigram, da se vrne sonce v tvoje oči?«

»Ali poznaš kakšno pastirsko pesem ali zbor?« je vprašala deklica, ko se je spomnila na svoja prva otroška leta.

»Zbor?« je zamrmral mladenič in zamišljeno gledal predse.

Nato je dostavil, kakor da bi govoril sam s seboj:

»Deklica, ki je plesala na travniku.«

Približal je flavto k ustom in začel kakor v sanjah obujati svoje spomine.

Najprej je privabil iz glasbila v naglem ritmu čarobno melodijo, katero je Kibišja že slišala.

Polagoma je melodija postala mehka. Zdelo se je, kakor da sladki zvoki hočejo uspavati, vzbujajoč privide daljnih pašnikov, čred, pastirjev... in sonca, ki umira za gorami.

Deklica v belem pajčolanu je nepremično sedela poleg postelje z rokami, sklenjenimi na kolenih. Z vso pozornostjo je poslušala pesem in v duhu gledala vrhove Kavkaza, ki so se odražali na žarečem nebu... Videla je mladega pastirja, ki jo je držal za roko in jo vodil proti zahajajočemu soncu. Slišala ga je, ko je igral na flavto, prav kakor igra sedaj ta bolni mladenič... Tako podobna je ta pesem, da je bila Kibišja kar presenečena. Srce ji je začelo močno utripati...

Nenadoma je s svojim čistim glasom zapela:

»Sonce je že nizko, nebo žari,
Pohiti pastir..., opaši svoj plašč...«

Mladenič je prenehal igrati... Ali sanja?... Bog ve!...

Ne da bi ga pogledala, je pevka nadaljevala:

»Ko sonce umira na vrhovih Kavkaza...«

Bolnik je kakor zbegan gledal okoli sebe.

»Ko se doline polnijo s temnimi sencami..«

Vsi bolniki so pozorno poslušali in se smehljali. Usmiljenka je neslišno hodila med posteljami. Kan-fun je zamišljeno gledal, kako je frfotal njen pajčolan...

Belo oblečene prvoobhajanke so se mu zdele kakor jata sneženobelih galebov.

Njegov pogled se je vrnil k Kibišji, ki je še vedno pela...

Sklonil se je k njej in pridružil svoj globoki in mehak glas njenemu. Skupaj sta končala ljubko pesmico:

»Takrat se klatijo okrog tvoje črede
požrešni volkovi.
Pohiti pastir, opaši svoj plašč!«

Po končani pesmi se je deklica dvignila. Njene oči žarijo, okrog lepih usten ji igra srečen smehljaj.

Tedaj je Salastrijev pajac nenadoma prebledel. S prodirljivim pogledom je opazoval deklico, nato je s tresočim glasom vzkliknil:

»Tamara!... Tamaruška!...«

Kakor nezavesten se je zgrudil na blazine.

Ko je zaslišala svoje ime, je deklica pobledela, njen obraz je postal podoben njenemu pajčolanu... Iztegnila je roke in prevzeta od ginjenja je zašepetala:

»Mitja!... Oh, Mitja!...«

•

Tamara je vsak dan prihajala obiskat svojega tovariša iz otroških let Cele ure je sedela ob postelji in skupaj sta obujala spomine na žalostno preteklost, ki ju je ločila in zopet združila, ne da bi za to vedela. Polagoma se je Mitju začel vračati spomin. Tamari se je z veliko potrpežljivostjo posrečilo dognati Mitjevo žalostno zgodbo in osvežiti njegove spomine.

Odkar se je Mitja počutil bolje, sta oba imela eno samo željo: da bi se vrnila med kavkaške vrhove in zopet objela Tinatino.

Mitja je odločno izjavil:

»Kakor hitro bom mogel hoditi, odidem... Tvoja mati te je zaupala meni, zato te moram sam zopet privesti nazaj k njej.«

Tamara je bila ginjena ob spominu na mater. Včasih ji je skrb stisnila srce in zamrmrala je:

»Bog daj, Mitja, da bi moja mati še živela!«

Toda mladenič ji je dejal pomirjujoče:

»Bog je dober, Tamara. Vsa leta te je tako skrbno čuval... Zaupati morava vanj!«

Mitju se je zdravje hitro vračalo. V zaupanju na skorajšnjo vrnitev v domovino, so obema hitro minevali dnevi.

V pastirjevi duši so se vzbudile še druge sanje, ki so osvetljevale njegovo bodočnost in ki so vsak dan globlje prodirale v njegovo srce.

Mitja je to skrivnost, te sončne sanje skrbno skrival v svojem srcu in čakal ugodnejše prilike, da jo odkrije.

Nikomur ni ničesar povedal, niti Tamari. Toda ko je bila njegova duša prepolna čustev, tedaj je vzel svojo flavto v roke in v mehkih sladkih pesmih dal duška svoji sreči in z njimi izražal svoje sončne nade.

XXIII.

Sonce je počasi zahajalo in ožarjalo visoke vrhove Kavkaza.

Na širni ravnini se pase številna čreda ovac v varstvu velikega ovčarskega psa. Preko planjave koraka mladenič in z njim deklica, ki pozorno posluša.

Deklica dvigne svoje velike modre oči k tovarišu in mu reče:

»Mitja, vsa trepečem..., nimam poguma, da bi povprašala po njej... Ali je bova še našla?«

»Mislim da, Tamara.«

»Ali me bo spoznala?«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Iz raznih krajev

Vremska dolina. Dne 7. februarja smo pokopali 73 letnega gospodarja Franceta Prihavca, pd. Silovega. Vreme je bilo slabo, vendar se je izredno mnogo ljudi udeležilo pogreba. Vsi so ga spoštovali in o njem si bodo še dolgo pripovedovali marsikako kratkočasno zgodbico; bil je družaben in vesel značaj. Naj počiva v Bogu! — Zime se skoraj ne tožimo, največji mraz je dosegel 18 stopinj pod ničlo. Na sadnih nasadih in vinogradih ne bo škode. Kaj bo z jesensko setvijo, bomo videli spomladi. Led na reki je do 60 cm debel. Nepoklicani ribiči z vilicami so imeli kratko zimsko sezono, komaj nekaj dni, ker se je led prehitro debelil. Novost letošnje zime je, da se dekleta uče presti. Poiskala so starih preslic in celo kolovratov od tretjega rodu nazaj in ajdi, predi, Katrica, volno! Zato so večeri veseli pri preslici, pravljici, sanjah in pesmi.

Mokronog. Pri smučanju si je zlomil nogo učenec I. razr. Vutkovič Mišo, sin učitelja. — V torek 3. februarja so otvorili na tukajšnji šoli kmetsko-nadaljevalno šolo.

Hrastovo pri Št. Rupertu. Okoli štedilnika se je smukala komaj leto dni stara Sonc Marija. Na otroka se je prevrnil lonec kropa in prizadejal otroku hude in nevarne opekline.

Črnelo, župnija Stična. Majhna je naša soseska; pod prijaznimi grički uživamo prelepi mir, ki nam ga nihče ne moti. Imamo cerkvico, pa je bila do zadnjih časov zapuščena in revna, čeprav je lepo zidana in ima sv. Marjeta v njej svoj tron že dolga stoletja. No, letos se je pa pri nas popolnoma obrnilo. Dobili smo novega zakristana, ki je prinesel v vas in v cerkev polno življenja. Najprej je cerkev temeljito očistil, nagovoril dobre ljudi, da so kupili silno lepe in prikupne jaslice, nove paramente in cerkveno perilo. Naš domačin, g. župnik Ignacij, je z božičem in še prej s prvim petkom začel v cerkvici redno maševati in dobrih vaščanov je bilo vsak dan več v cerkvi. Za Novo leto smo imeli tridnevne duhovne vaje, ki so nam temeljito izprašale vest in vnele še večjo ljubezen do cerkve in cerkvenega življenja. Ta vnema je dobila svoj izraz v lepih novih kipih presv. Srca in Brezmadežne. Kupili smo še čeden križev pot, nove prte in krasen antipendij. Ker želimo imeti dobrega Zveličarja vedno med seboj, je kupil en sam vaščan (hvala mu velika, plačilo pa od Boga!) tabernakelj. — Na svečnico popoldne se je pripeljal v družbi duhovnikov preč. gospod, naš milostni opat med nas kljub silno slabemu vremenu. Z veliko asistenco je v mitri blagoslovil oba kipa in tabernakelj, nato pa vso sosesko slovesno posvetil presv. Srcu Jezusovemu. Cerkveni pevski zbor stiški je pod vodstvom našega priljubljenega gospoda organista lepo prepeval. Pete litanije je odpevala vsa cerkvica. Ko pa je mil. gospod opat zapel zahvalno pesem, je navdušena zahvalnica odmevala kot še nikoli v naši lepi cerkvici. Bil je res prelep pogled po čudovito okrašeni cerkvi, ki je bila kljub hudi zimi vsa v cvetju, zelenju in polna pobožnega ljudstva, a pred velikim oltarjem naš dobri gospod opat z gosp. župnikom p. Tomažem in asistenco. Prelep pogled, ki ga ne bomo pozabili! Lepa hvala in prisrčen Bog povrni mil. gospodu opatu za njegov trud, za prelepe nauke in za vso naklonjenost. Bog povrni vsem pevcem, gospodu organistu in vsem, ki so povzdignili s svojo žrtvijo ta prelepi dan. Bog živi pa tudi našega pridnega in vestnega zakristana, ki se toliko trudi za našo cerkvico. — Bog blagoslovi naš trud za verski, duhovni napredek naše soseske! Kdor pa hoče videti malo, pa silno lepo oskrbovano podružno cerkvico, naj se potrudi k nam v Črnelo! Na prvo postno nedeljo bomo blagoslavljali novi križev pot; pridite k slavnosti, pa boste videli naš napredek. Videli boste pa tudi dobre vaščane, ki mnogo žrtvujejo za čast božjo. Morda bo njihov lepi zgled še koga zdramil. Bog živi lepo in dobro soseско!

Novo mesto. Dolenjski vinogradniki so doslej često pogrešali točnejših podatkov o kakovosti dolenjskih vin. Da bi temu nedostatku odpomogli in s tem našim vinogradnikom pripomogli do točnih osnov za ocenjevanje svojih vin za prodajo, bo Vinarsko nadzorništvo v Ljubljani s sodelovanjem okrajnega referenta za vinarstvo in s Kmetijsko kontrolno postajo v Ljubljani v glavnih vinarskih centrih Dolenjske izvršilo točno analizo vin glede na njih alkohol, skupno kislino in ekstrakte. Take analize se bodo v teku tega meseca vršile po vinarskih središčih novomeškega okraja po sledečem redu: 12. febr. v Kostanjevici v prostorih gostilne Bučar; 13. febr. pri Sv. Križu v občinski pisarni; 14 febr. v Št. Jerneju (tudi za občino Orehovica) v prostorih, ki jih bo določila občina; 26. febr. v Novem mestu za občine Novo mesto, Mirna peč in Prečna; 27. febr. v Št. Petru za občini Št. Peter in Bela cerkev in 28. febr. zopet v Novem mestu za občine Šmihel, Brusnice in Toplice.

Mirna peč. Grob je zagrnil najstarejšega farana v Mirni peči, skoraj 94 letnega Jožefa Okleščana iz Goriške vasi. Ko je bil že 92 let star, je šele začel tožiti, da mu oči pešajo; dolga leta je bil popolnoma gluh. Tako starega smo vseeno videli vsako nedeljo pri službi božji in isto je zahteval od svojih domačih. Z vero v Boga je združeval svojo delavnost; do poslednjih moči se je motil z delom. Hišo in družino je vzgajal in ohranil v pravem krščanskem duhu, smrt ga je našla pripravljenega. — Dne 9. februarja smo spremili na zadnji poti 22 letno Marijo Krevsovo iz Velikega Kala. Devet sinov je imela Krevsova hiša, deseti otrok je bila pokojna Marija, glavna opora bolehni materi in steber pravega katoliškega dekleta. Srčna kap jo je zadela lepo pripravljeno. Saj je bilo njeno življenjsko delo: skrb za dom, skrb za razmah verskega življenja in lastno posvečenje. To troje je združevala v izredni nadarjenosti in v veselem in odkritem značaju. Splošno prepričanje je potrjevalo to njeno življenjsko pot in obilna udeležba pri njenem pogrebu, kljub silnemu snežnemu vremenu, je zunanje priznanje njenega vzornega življenja. — Staršem in bratom izrekamo iskreno sožalje!

Horjul. Velika je nevarnost plazov v planinah in tudi po drugih gorovjih. Tako so se od onega ponedeljka naprej vrstili v Polhovgrajskih Dolomitih in po bližnjih strminah plazovi, ki so bili tudi nevarni. Plaz je zahteval tudi človeško žrtev. Mladi posestnik Andrej Velkavrh, domujoč na prijaznem Korenem nad Horjulom, se je zjutraj napotil zdoma v Polhov Gradec po opravkih. Na poti je prišel Velkavrh v obseg velikega plazu, ki je pridrvel s strmega hriba Korena. Takoj so ljudje prihiteli na pomoč in so bili poklicani tudi gasilci. Okoli 9 dopoldne so Velkavrha po težjem naporu izkopali. Bil je mrtev, ker ga je plaz tako močno zasul, da se je zadušil, dobil pa je tudi lažje in hujše poškodbe. Truplo so po ogledu varnostnih organov prepeljali na Velkavrhov dom.

Vinogradniki, ki bi želeli dati v analizo svoja vina, morajo en dan pred prihodom komisije na določenih zbirališčih oddati po pol litra vsake vrste vina in na steklenici označiti svoje ime, bivališče in vrsto vina. Opozarjamo pa, da samorodnih vin in mešanic v analizo ne bodo sprejemali. Vsa podrobna navodila dobijo vinogradniki pri okrajnem kmetijskem referentu v Novem mestu. Za vsak vzorec vina, ki bo predan v analizo, bo izdano posebno spričevalo, v katerem bodo navedeni vsi analitični podatki. V interesu vseh dolenjskih vinogradnikov je, da se v čim večjem številu odzovejo pozivu vinarskega nadzorništva in v kar največjem številu svoja vina predložijo v analizo.

Zaplana nad Vrhnike. V sredo, dne 4. marca, se je smrtno ponesrečil »Naclov« 5 letni sinček Pavlek. Živahen kakor je bil, se je obesil hlapcu na sani, ko je vozil drva iz gozda. Po nesreči je prišel fantek pod sani, katere so mu skoraj odtrgale eno nogo in ga tudi po telesu razmesarile. Kljub takojšnji zdravniški pomoči je ubogi Pavlek ponoči izročil svojo dušico Bogu. Priredili so mu zelo lep pogreb. Z »Naclovo« družino vsi sočustvujemo. Pavlek, prosi pri Bogu za nas! — V ljubljanski bolnišnici je umrl »Lampetov« triletni sinček. Umorila ga je davica. — Za drugo polovico »Slovenčeve knjižnice« sprejema naročnike tudi Urh Leopold, Zaplana št. 32.

Naznanila

n *Salezijanska knjižica* št. 195 prinaša spis dr. Fr. Knifica: *Več srca*, v katerem se obrača proti sedanji surovosti in neolikanosti sveta ter navaja razne zglede iz vsakdanjega življenja. *Več srca!* je prav primeren klic v dneh podivjanosti, strasti in pomanjkanja srčne omike. Dr. Knific gleda vzrok tega nravnega propada ter pokvarjenosti v načelnem svetu, namreč v liberalizmu, ki je proglašal načelo popolne svobode vsakega ter dopušča vsakemu delati kot da je on središče vsega. Toda treba je zmlada ostriči trnje, vzgajati že doma v srčni omiki, kar naj potem šola ne podira, temveč zida naprej, kar so že starši postavili. Več dobrih in slabih zgledov nazorno prikazuje dobre in slabe posledice vzgoje oziroma samopašnosti; ti so podani zelo živahno in brez sodbe, ki je pripuščena bralcem. Knjižica ima topel in dober namen, pomagati pri pravi vzgoji naše mladine ter tako koristiti vsemu narodu.

n 15. februarja je izšla 195. številka salezijanskih »Knjižic«. Pisatelj J. Langerholz nam v knjižici predstavi Jezusa Kristusa kot »Preroka vseh prerokov«. To je tudi naslov knjižice. — Stane 70 cent.

V novo življenje

Vse v naravi se preraja: staro umira in novo vstaja. Toda na čuden način, kot ga vidimo pri prerajanju metuljev, ne vstaja drugo novo življenje. Oglejmo si ta primer.

Gosenice naših evropskih metuljev so vse drugo prej kot lepe privlačne živalce. Oblika njihovih teles, ki nas spominja črvov, ni kaj okusna. Telo je oboroženo z nekaj pari nog, s katerimi se gibljejo gosenica na razne načine, zdaj črvičasto, zdaj polžasto, zdaj pedičasto. Poleg tega so nekatere gole, enake barve, druge raznobarvne, okrašene z raznobarvnimi pikami in dlačicami. Nekatere gosenice so kar strupene in moraš biti previden, če nočeš od dotika z njimi odnesti kožnega vnetja. Toda v eni lastnosti so si edine vse vrste gosenic: v grozni požrešnosti. Naloga njihovega življenja je obsežena v stavku: žreti in rasti. Gosenica je del življenja živali, toda v tem delu življenja gosenica raste in ker raste, mora jesti, in ker raste naglo, tudi jé mnogo.

Dočim je gosenica utelešena lakota, recimo utelešeni materializem, je njen metulj utelešeni idealizem. Nekateri metulji sploh ne jedo več, drugi se zadovoljijo z nekaj kapljicami sladke pijače, ki jim jo dajejo cvetlice. Glavno opravilo metulja je, zagotoviti si zarod. Ko je opravil to, je njegovo delo končano in končano tudi njegovo življenje. Evropci ne poznamo prave lepote metuljev. Morali bi videti metulje vročih (tropskih) krajev. To so mojstrovine, ki nimajo sebi enakega.

Med gosenico in metuljem je še neko stanje, tisto namreč, ko se gosenica zabubi, kar se zgodi, ko gosenica doraste. Tedaj prenehajo vsi življenjski pojavi: žival ne vidi več, ne je, se tudi ne giblje, če se je ne dotakneš. Utripanje je edini znak, da je stvar živa. Če bi bubo odprl, bi opazil, da so izginili vsi udi, ki jih je imela gosenica. Izginila so močna grizala, lepe oči, okraski, koža, prebavilo, noge, skratka vse, kar je prej spominjalo na žival. Namesto tega vidimo zdaj le še neko brezoblično snov. Toda ta snov je živa in iz nje se oblikujejo telesni delci, ki jih bo imel bodoči metulj: krila, rilček, noge itd.

Ko metulj dozori se razpoči zunanji ovoj in iz bube prileze metulj. V začetku je omotičen, se previdno prestopa sem ter tja, krila mu vise mahedravo ob trupu, težko diha in se na toplem soncu šele suši. Ko je to delo opravljeno, razpne metulj krila in gre svojemu cilju naproti.

To je v kratkih obrisih poezija metulja, ki obsega veliko resnico: Če boče telo vstati k novemu življenju, mora iti preko umičenja in preobrazbe.

Oh, ti profesorji! Švedski profesor Svedelius je pravi raztresenec. Nedavno je na neki pojedini med svojim govorom mešal gorečo cigaro v kozarcu z vinom in ob napitnici izpil čudno mešanico. Drugič je pri neki čajanki mazal maslo na golo dlan. Na nekem sprehodu ga je srečala v globoke misli zatopljenega neka krava, kateri se je vljudno odkril in se ji izognil. Ko pa je ob krohotu pastirjev opazil pomoto, je jezen stekel naprej, se zaletel v neko damo in besno zavpil: »Že spet taka neumna krava, ki se ne zna ozogibati!«

V spomin na pobožnost devet. prvih petkov so izšle prelepe slike presv. Srca Jezusovega. Dobite jih po vseh župnih uradih!

Ali si se že naročil na najboljši tednik »Domoljub«?

6'

Ženski svet..

Mačeha

Govorica o hudobni mačehi je do gotove mere utemeljena. Ne govorijo o njej le pravljice, tudi v resničnem življenju jih najdemo. Nikakor ni s tem rečeno, da je vsaka mačeha hudobna.

O hudobnem očimu se prav za prav le malokrat sliši. Čudno je to, a lahko razumljivo. Moški se ne briga toliko za vzgojo otrok in za to, kaj otroci počenjajo, kakor mati, zato je mati v ožjem stiku z otroci. Mož po večini ljubi otroke svoje žene, tudi če je ta žena druga in otroci niso njegovi. Seveda so tukaj izjeme. Mnogo težje je stališče otrok, ki dobijo drugo mater.

Zakaj mačeha ne postane dobra mati sirotam, kakor je pred zakonom sklenila? Vzrokov za to je zelo mnogo. Zunanje, predvsem gospodarske razmere neredko zelo vplivajo na odnošaje med mačeho in pastorki. Toda eden izmed glavnih vzrokov je napačno stališče, ki ga otroci zavzamejo že takoj od začetka do »nove matere« in to zaradi pravljic, ki so jih slišali o hudobnih mačehah in nemalokrat zaradi hujskanja ljubeznivih sosedov. Oče mnogokrat položaj še poslabša, ker ga presoja preveč pristransko.

Mačeha nima vedno zadostnih sredstev, da bi otrokom vse dala, česar potrebujejo in iz tega se prav kmalu rodi očitek, da iz hudobije otrokom ničesar ne privošči. Tudi noben otrok ni brez napak; iz tega izvirajo razne tožbe in zabavljanje, ki mačeho razdražijo in prisilijo, da postane hudobna.

Še hujše je, če se v drugem zakonu rodijo otroci in mati za svoje otroke bolj skrbi, kakor pa za pastorke.

Toda žena, ki prinaša v zakon pravično materinsko srce, bo znala vse težave premagati. Izpolnila bo svojo nalogo, ki je vse prej kot lahka, posebno še, če ji bo pri tem stal mož ob strani s svojim nasvetom.

Dekle ali žena, ki se ne zaveda težke odgovornosti, katero prevzema, ko se poroči z vdovcem, odgovornosti namreč za vzgojo otrok, ki niso njeni, stori mnogo bolje, da se takšnemu zakonu odpove. Ni lahko biti dobra žena. Še mnogo težje je postati dobra vzgojiteljica tujih otrok. Če so otroci majhni, in se je vdovec prav zato znova poročil, stališče mačehe še ni tako težko. Mnogo težje je, če so otroci odrastli.

Mož in tudi drugi bi mačehe ne smeli prehitro obsojati, ampak bi morali upoštevati njeno težko stališče. Če žena ne najde nikjer razumevanja, nikjer pravega vodstva in dobrohotnega nasveta, tedaj prav lahko postane zagrenjena in odtod do »hudobne mačehe« je le še majhen korak.

Očala

Pogostokrat se sliši trditev, da se z očali oči razvadijo in da je zato bolje, ne uporabljati jih, dokler je le mogoče.

To naziranje je čisto napačno. Nikakor ni res, da bi vid postal slabši z rabo očal, tako da bi pozneje brez očal slabše videli kot prej. S pravimi očali se morebitne napake in slabosti oči le izboljšajo in oči se privadijo, da zopet z lahkoto gledajo, ne da bi se jim bilo treba napenjati. Če pozneje odložimo očala, šele opazimo, kako so se prej oči morale mučiti. Prav ta razlika povzroča občutek, kot da je vid sedaj slabši, ker so se oči odvadile napora.

Navadna, starostna dalekovidnost se pričenja okrog štirideset ega leta.

Otrok je levičen

Nemalokrat se matere pritožujejo zaradi tega, ker so njihovi otroci levični in ta pojav jih zelo vznemirja. Marsikatera se trudi z vsemi sredstvi, celo s strogimi kaznimi, da bi otroka pripravila do tega, da bi uporabljal desnico.

Levičnost ni nikakšna nesreča ali napaka. Res uporabljamo navadno za vsako delo po večini desnico, toda vsakdo more uporabljati tudi levico z več ali manj veliko spretnostjo. Znameniti slikar Leonardo da Vinci je bil levičar.

Živčno središče mišic ene strani telesa je v možganskem delu druge polovice telesa. Pri ljudeh, ki se poslužujejo desnice, je torej leva polovica možganov bolj razvita. Zaradi kakršne koli motnje se lahko zgodi, da je desni del bolj razvit. Toda to ni nikaka napaka. Večina levičnih otrok se v šolski dobi privadi uporabljati desnico, ko vidijo, da tako delajo njihovi tovariši. Toda kljub temu ohranijo še vedno izredno spretnost levice.

Treba je torej otroka polagoma navajati na to, da bo uporabljal desnico; vsak drug način je odveč in brez koristi. Z vzgojnega vidika je škodljivo vsako tozadevno zasmehovanje.

Pleteno krilce za Majdico

Za izdelavo rabiš od 25 do 35 dkg volne. Ker je količina volne odvisna od velikosti obleke, je najbolje, če stehtaš kakšno staro pleteno obleko in se po tem ravnaš. Pripravi si kroj, ker je s pomočjo kroja delo mnogo lažje.

Za sprednji, kakor tudi za zadnji del zasnuj 140 petelj. Seveda se moraš tudi tu ozirati na velikost oblekce. Pleteš izmenoma eno desno

eno levo in nato drugo vrsto desno na levo petljo in levo na desno. Lahko pleteš tudi kak drug luknjičast vzorec. Rokavčke pleteš po istem vzorcu. Zgornji rob oblekce pleteš same desne. Namesto da bi snemala petlje, da postane na zgornjem robu ožji, pleteš najprej z debelimi pletilkami 10 vrst, nato poslednjih 10 vrst s tanjšimi pletilkami in končno zadnjih 7 do 10 vrst s še tanjšimi.

Ko si sešila posamezne dele skupaj, obkvačkaš ovratnik z rdečo ali kakšno drugo temnejšo volno. Z isto volno narediš tudi spodnji rob ovratnika in cvetlice. Zapenja se oblekca na ramenu.

Nasveti

Če se okna in vrata težko odpirajo, namaži tam, kjer se zatikajo, s kredo, ki si ji primešala malo mila.

Ogledalo se zopet sveti, če ga zbrišeš s stolčeno kredo, kateri si prilila nekoliko alkohola. S to zmesjo se dajo odpraviti celo starejši slepi madeži.

SMRT IN ŽIVLJENJE

Novela.

Zaspal je za vedno na svoji poročni postelji, na tisti, kjer so se rodili njegovi otroci. Oblekli so ga v obleko, ki je bila zanj resnična uniforma vere in dela. Na prsi so mu nad odlikovanja, ki jih dajejo kot priznanje za zasluge, položili križ, oni križ, katerega je vedno imel v svoji hiši. Smrt je z usmiljeno roko izbrisala z njegovega obraza trde gube življenja in medtem, ko se je zdelo, da postaja telo čisto majhno in da izginja v obleki, je voščeno beli obraz dobil mladostne poteze. Oči in usta so bila zapečatena v nepremagljivem molku. Na trepalnicah, ki so bile utrujene od gledanja in joka, je odseval velik mir. Prav tako na ustnicah, ki jih je obkrožal prijeten smehljaj.

Najmlajša hčerka, ki je dospela prepozno, se je sklonila nad pokojnika. Nepremično je gledala ljubljeni obraz. Nobene solze ni bilo v njenih očeh. Toda sredi čela, ki so ga obdajale debele kite, se ji je nabreknila navpična žila, podobna modri vrvi, kakor očetu za življenja, kadar je trpel. Toda sedaj je njegovo čelo bilo gladko kakor marmor.

Mlada žena je tiho govorila očetu, ki je za vedno zaspal, ne da bi utegnil še poslednjikrat blagosloviti svojo malo in ga je spraševala o skrivnostni smrti, katere se on nikoli ni bal in ki jo je želel v tihih urah trpljenja.

Ni ga vpraševala samo tega. Prosila ga je njegove iskrenosti, pravičnosti, vztrajnosti, ljubezni do resnice, odločnega in neustrašnega življenja po veri.

Umreti... Kaj občuti človek v trenutku, ko umre? Mnogokrat sta se o tem pogovarjala. Oče ji je večkrat dejal, da se trenutka smrti tako malo zavedamo, kakor trenutka ko zaspimo, čeprav smo še tako pozorni.

Njene modre oči z dolgimi trepalnicami, podobne očetovim, se niso mogle odtrgati od nepremičnega očkovega obraza. Sestra se ji je približala in jo prosila, naj ne strmi tako dolgo v mrtvega očeta. Mlada žena se ni zmenila za opomin. V rdečkasti luči sveč se je njen obraz skoraj dotikal očetovega.

»Ne glej ga več!« je velel glas za njenim hrbtom. In kar sestra ni mogla doseči, je dosegel ta glas. Mlada žena je strepetala in pustila, da jo je oddaljil od očeta nekdo, ki jo je pokroviteljsko in gospodujoče objel okrog pasu, prav kakor pred dvema letoma, ko jo je odvedel od doma in pretrgal poslavljanje od staršev in povabljencev. Takrat je isti glas dejal: Pojdi!

V sosednji sobi, sredi nereda in zbeganosti, ki ga pusti smrt v hišah, je mlada žena zašepetala sestri:

»Odšla sem iz njegove sobe, ker upam...«

Sestro je prevzela ginjenost zaradi skrivnosti življenja, ki se je vzbujalo v družini, ko je ugasnilo očetovo. In sedaj je ona odšla v sobo, kjer je ležal mrlič, sklonila se je nad voščen obraz in se z ustnicami dotaknila mrzlega čela.

»Oče, ničesar ne veš o tem, čeprav si si tako zelo želel vnuka! Tudi to tolažbo ti je življenje odreklo!«

Zdelo se ji je, da se mrtvi starec smehlja.

*

V aprilu sta se mlada zakonca hotela vrniti v hišico, ki jo je posvetila smrt. Na široko sta odprla okna in sonce se je smejalo na pohištvu, skakljalo po knjigah in papirjih, po okraskih in drobnarijah, ki jih je uporabljal in ljubil nekdanji gospodar. Zdelo se je, kakor da bi povpraševali: »Kje je? Kje je?« Vsaka soba je ohranila poteze, ki jih ji je vtisnil gospodar in odkrivale so njegov okus in osebnost; zvesto so hranile njegovo prisotnost.

Toda neka druga nevidna prisotnost je prevzemala oba zakonca. Upanje je prevladovalo nad žalostjo. Pomlad je pokrila z zelenjem vso okolico in ovenčala gore z zlatimi zatoni, ki so bili tako dolgi in tako sladki, da se je srce talilo ob njih.

»Kakšno ime naj mu damo?« sta se spraševala mlada zakonca, ko sta, sloneč ob oknu, gledala enega brezkončnih zatonov.

»Nikakor ne imen naših staršev. Preveč so vsakdanja.«

»Brez dvoma! Ferdinad, Anton, Francka, Jožefa. Preveč navadna so! Dobro je treba premisliti.«

Dr. Etbin Henrik Costa

Etbin Henrik Costa se je rodil 18. oktobra 1832 v Novem mestu. Oče njegov dr. Henrik Costa je bil pomemben in temeljit zgodovinar, pravnik in gospodarstvenik. Zbiral je tudi gradivo za slovensko-nemški slovar in bil v znanstvenih stikih s profesorjem slovenščine na graškem vseučilišču Kolomanom Kvasom. Mladi Etbin se je že zgodaj navzel od očeta ljubezni do znanstvenega dela. Po dovršeni gimnaziji se je v viharnem letu 1848. vpisal na graško vseučilišče, kjer se je poleg pravne stroke bavil zlasti z zgodovino novejše dobe. Leta 1853. je dosegel čast doktorja modroslovja, l. 1855. pa doktorat pravoslovja. V tej dobi se je Costa popolnoma posvetil znanosti, zlasti pravni zgodovini. Vlada mu je obljubila stolico za zgodovino nemškega prava na vseučilišču v Krakovem. Pozneje se je Costa premislil, opustil je pripravljanje na vseučiliško profesuro ter se posvetil advokaturi v Ljubljani.

Takoj po prihodu v Ljubljano je začel Costa razširjati veliko delavnost na raznih področjih. Nadaljeval je z znanstvenim delom, pomagal je pri organiziranju naših narodnih čitalnic in ko se je pričelo ustavno življenje, se je posvetil tudi politiki. Bil je med onimi konservativnimi Ljubljančani, ki so l. 1864. sklenili izdajati nemško pisani, a Slovencem prijazni časopis »Triglav«. Leta 1863. je Costa postal načelnik novoustanovljenega »Južnega Sokola«, leta 1867. je skupaj z grofom Wurmbrandom, proštom Zupanom in proštom Jarcem ustanovil »Katoliško besednico za odrašene moške«, ki je bila nekak ljubljanski katoliški Kazino, iz katerega je potem izšla »Katoliška narodna stranka«. Bil je tudi med soustanovniki in pobudniki zavarovalne banke »Slovenije«, prvega našega večjega denarnega zavoda.

V letih 1863—1873 je zastopal v dunajskem državnem zboru Notranjce. Kot deželni poslanec se je med drugim močno potegoval za ustanovitev slovenske založbe šolskih knjig.

V političnem življenju se je tesno naslonil na voditelja dr. Janeza Bleiweisa. Imenovali so ga Bleiweisovo desno roko. Po Ambroževi smrti je postal župan ljubljanski. Bil je tudi predsednik »Matice Slovenske« in deželni odbornik. Umrl je 28. januarja 1875 za oslabelostjo srca in celotnega organizma.

Najprej je bil Costa pomemben znanstvenik. Bil je zgodovinar domače dežele. V časopisu kranjskega zgodovinskega društva je priobčil razprave o Vergeriju, o zgodovini kranjskih stanov, o akademiji delavnih mož, o zgodovini protestantizma dežele Kranjske. Sodeloval je v številnih inozemskih znanstvenih združenjih in dopisoval je v strokovne časopise: v Heimriov »Magazin für Rechts und Staatswissenschaften«, v Anzeiger des Nürnberger Museums, Oesterr. Blätter für Literatur und Kunst itd. Izdal je tudi samostojno študijo »Zaokrožen uvod v sistem družboslovja« (Dunaj 1855). Costovo znanstveno delo še ni proučeno in njega pomen še ni točno ugotovljen. Costa si je tekom let nabral krasno knjižnico knjig in rokopisov, ki so se tikali domače dežele. V njej so bile zbrane velike dragocenosti. Žal je po Costovi smrti kupila to knjižnico ruska vlada za dvorno knjižnico v Petrogradu. Težko pogrešljivi spisi so tako romali daleč proč od domovine. Kot predsednik »Slovenske Matice« je veliko deloval za organizacijo znanstvenega dela med Slovenci. Zavzemal se je, da bi »Matica« izdala po češkem vzoru znanstveni leksikon. Ta Costova zamisel še sedaj ni uresničena. V Letopisu Matice Slovenske je obelodanil pravno zgodovinsko razpravo »O dvoboju« in Statistični pregled vseh slovenskih čitalnic. Sestavljal je slovensko bibliografijo (natančen seznam izišlih knjig) za leta 1869—1873.

Kot advokat je bil Costa neomajno pošten. Če je videl, da pravda ni pravična in da jo s poštenimi sredstvi ne bo mogoče dobiti, je sploh ni prevzel. Bil je v poslovanju vesten in — kar ni majhna stvar — ljudi ni drl, kar se je takratnim advokatom splošno očitalo. Bil je na glasu izvrstnega pravnika, in to ne samo v civilnih in kazenskih, ampak tudi v javno-pravnih stvareh. Tik pred smrtjo je prevzel pravniško vodstvo v sporu med narodno in nasprotno stranko zaradi sleparij pri volitvah v trgovinsko zbornico. Od njegove globoke pravniške izobrazbe so narodnjaki pričakovali, da bo pravični narodni stvari pripomogla k zmagi vsaj pred sodiščem.

Zavedajoč se pomena narodnih izročil se je Costa zavzemal za proslavo jubileja Valentina Vodnika. Costovo duševno delo je bil »Vodnikov spomenik«, ki je izšel l. 1859. Pisal je tudi v Bleiweisove »Novice« in »Slovenca«. V »Novicah« je priobčil razpravi »Kaj je zgodovina?« in »Kako piši zgodovinar?« Mladoslovci so Costi očitali, da ne obvlada slovenščine. To tiste čase ni bilo nič čudnega. Župnik Belec je še v osemdesetih letih tožil v »Slovencu«, da izobraženi Slovenci govore med seboj samo nemški. Dr. Vošnjak, ki je bil sam eden vodilnih Mladoslovcev, ni znal napisati članka za »Novice« v slovenščini. Bleiweis v mlajših letih ni obvladal slovenščine; spise za »Novice« mu je poslovenil Luka Jeran.

Kot politik in narodni buditelj se je Costa popolnoma naslonil na Bleiweisa. V malo letih je postal najožji njegov sodelavec. Bleiweis si je osvojil marsikatero Costovo zamisel in si je sploh pustil mnogo svetovati in vplivati od mladega in delavnega narodnjaka. Ne bomo pretiravali, če bomo rekli, da je bil Costa za Bleiweisom morda najmočnejša slovenska politična osebnost šestdesetih in sedemdesetih let. Kot deželni in državni poslanec je bil na glasu izvrstnega razpravitelja in govornika. Ko so po njegovi smrti slovenski poslanci doživljali poraze v deželnem zboru, se je silno bridko občutila praznina, ki je nastala s Costovo smrtjo. »Slovenec« je prinesel ob neki taki priliki dolg uvodnik »Dr. Costa, kje si?«

Široka izobrazba, kakršne ni imel vsak tedanji politik, je dajala dr. Costi razgled po duhovnem snovanju preteklosti in sedanjosti. Kot sociolog, pravnik in zgodovinar je mogel politično delovanje vse globlje umeti, kot tisti njegovi tovariši, ki so stopali v politično življenje brez prave umske priprave. Ker pa se ni omejil v svojem političnem delu le na poslansko delovanje, ampak je bil tudi župan in deželni odbornik, je imel možnost tudi v praktičnem upravnem in organizatorskem delu pokazati svoje sposobnosti.

Dasi so ga politični nasprotniki vedno zelo napadali, so mu pa vendar priznavali, da je mož vsestranske delavnosti, temeljit, neumoren ter izrednih sposobnosti. Bil je v odborih skoraj vseh večjih narodnih društev in ustanov. Bil je predsednik »Čitalnice« v Ljubljani, podpredsednik »Katoliške družbe«, predsednik »Matice Slovenske«, podpredsednik političnega društva »Slovenije« itd. Njegova zamisel je bila zavarovalna banka »Slovenija«, ki se je naglo razrasla v veliko podjetje, ki bi bilo zmožno čez čas konkurirati velikim tujim bankam. Costa, ki se je kot malokdo zavedal, da je treba za narodno prebujenje tudi okrepitve našega gospodarstva, je vložil v to banko neizmerno sile in dela. Žal Slovenci velikopoteznemu podjetju nismo bili kos, po Costovi smrti je propadlo. V tem pogledu je bil Costa predhodnik velikopoteznega dr. Evgena Lampeta in njegovega načrta za zgradbo domače slovenske industrije.

Vse to ogromno delo je Costa premagoval z vztrajnim in nesebičnim naporom. Ni si privoščil niti trenutka oddiha in to ga je spravilo v prezgodnji grob. Umrl je, preden je mogel uresničiti svoje velike zamisli. Njegova smrt je bolestno odjeknila med Slovenci.

Čitaj in širi »Domoljuba«!

O tekmi, ki je trajala 21 ur

Nedavno so imeli na Nizozemskem nenavadno ljudsko tekmo na drsalkah. To je bila dirka na 200 km, katere se je udeležilo čez 5000 drsalcev. Čitali smo že, da je Nizozemska ravna dežela, da ima nenavadno veliko prekopov, pa tudi izborno mrežo cest. Medtem ko so Slovenci znani v svetu kot navdušeni planinci in smučarji, čitamo o Nizozemcih, da tam skoraj ni človeka, ki bi ne uporabljal poleti kolesa, pozimi pa drsalk. Vsakdo je rad hiter, vsakomur je hoja prepočasna in tako sede poleti na kolo in drvi po cestah, pozimi pa si pripne drsalke na noge in krene po opravkih po zamrzlih prekopih in jezerih. Za urne drsalce je vsaka razdalja malenkostna: v mesto, ki je oddaljeno 50 km, pridejo na drsalkah tja in nazaj v 3 do 5 urah.

Tam, kjer so dobre ceste, ljudje radi dirkajo na kolesih, kjer pa je veliko dobrega ledu, začnejo z drsalnimi tekmami. Prvo drsalno dirko na 200 km so priredili Nizozemci l. 1890. Takrat je zmagal Pim Mulier v 12 urah in 55 minutah. Že prva tekma jim je bila tako všeč, da so sklenili, da bodo vsako leto dirkali na tej dolgi progi. Pokazalo pa se je, da so tekme možne le v ostrih zimah, ko zamrznejo vsa jezera in prekopi. V 52 zimah so tekmovali samo šestkrat, letos pa so priredili sedmo dirko na tradicionalni 200 km dolgi progi. V časopisih so povabili vse športnike, pa tudi druge prijatelje drsalk v mesto Leuwarden, kjer so se morali prijaviti sodniškemu zboru. Prišlo jih je nenavadno veliko: 1100 izurjenih športnikov in 4000 turistov ali izletnikov. Vsi so izjavili, da želijo na dolgo pot, da bi drsali po lepi progi mimo 11 mest in da bi preizkusili svojo srečo.

Dan tekmovanja je bil za mesto Leuwarden pravi športni praznik. Na predvečer je prispelo toliko tujcev, da so jih komaj prenočili. Ob šestih zjutraj so morali na start. Kljub mrazu so bili tekmovalci lahko oblečeni, vsak pa je prinesel s seboj malo torbico s hrano, zakaj podali so se na pot, za katero so vedeli, da je ne bodo predrsali pred kosilom. V jutranji temi so spustili najprej tekmovalce, za njimi pa množico prostovoljcev. Vseh skupaj jih je bilo čez pet tisoč.

V mestih, skozi katera so se valile nepregledne jate drsalcev, se je nabralo veliko gledalcev, ki so opazovali ljudsko tekmovanje, kakršno vidijo le v najostrejših zimah. Zmagovalce so pozdravljali, tiste pa, ki so zaostali, so bodrili. Po prvih urah tekmovanja ni bilo več gneče, množica se je kar sama po sebi uredila. Spredaj so drveli izurjeni športniki, za njim tisti, ki jim pravijo, da so »nadebudni«, nekje v sredini so bili utrjeni turisti, zadaj pa ženske in šaljivci, ki jim ni šlo toliko za tekmovanje kot za prijeten izlet. Marsikateri je nosil precejšnjo malho krepčil, zakaj računal je s tem, da se tudi pred večerjo ne bo vrnil. Zasopihani izletniki so si privoščili tudi krajši počitek, tisti pa, katerim je šlo za prva mesta, so se krepčali kar med potjo.

V zgodnjih popoldanskih urah se je zbralo na cilju veliko gledalcev. Tudi sodniki z urami so prišli pravočasno, da bi točno ugotovili vrstni red zmagovalcev in njihove čase. Veliko navdušenje je zavladalo na cilju, ko so zagledali v daljavi moža, ki je zapustil za seboj čez 5000 sotekmovalcev. Viharno so ga pozdravljali in motrili z daljnogledi, da bi ga čim prej spoznali. Točno ob dveh in 4 minut je pridrsal v cilj. Za 200 km dolgo progo je rabil 8 ur in 44 minut. Bil je zelo utrujen, ni pa mogel prikriti sreče, katero je čutil po svoji veliki zmagi. V trenutku so zvedeli za njegovo ime. »To je de Groot, naš najhitrejši drsalec, naš zmagovalec...«, je šlo od ust do ust.

Kmalu za njim je prišel drugi, tretji itd. Posebno navdušenje je zavladalo med ženskami, ko so zagledale prvakinjo nežnega spola. To je bila Frižanka Antje Schaap, ki se je vrnila z naporne proge 10 minut pred pol 5. uro.

Sodniki, ki so dopoldne počivali, so imeli popoldne in zvečer polne roke dela. Vse do polnoči in čez so prihajali zakasneli tekmovalci. Zadnja družba izletnikov se je vrnila šele ob treh po polnoči. Ti so drsali ravno 20 ur in so po dolgotrajnem tekmovanju mimo 11 mest hiteli samo še k zasluženemu počitku.

4'

DIMNIKAR

C. Invernizio:

ZA NAŠE MLAJŠE

(Dalje.)

(Dosedanja vsebina.)

Plezaček je s svojim tovarišem Balinom in z več drugimi dečki odšel pod vodstvom mojstra Petrona v Turin čistit dimnike. Ob prihodu v neznano mesto je Plezaček bil ves zbegan. Balin se je trudil, da bi ga pomiril in vpeljal v novo življenje. Nastanili so se pri dobrohotni materi Katarini.

Ljudje pa so pri vsem tem mislili, da je otrok tako govoril samo iz strahu.

Dejstvo je, da se je od tistega dne dalje začel širiti glas, da Pantalon vabi otroke v svojo kočo, kjer jih umori in požre.

In prepovedali so jim, da nihče ne sme hoditi k njemu.

Pantalon bi bil od lakote umrl, da se ni kdaj pa kdaj te ali oni odpravil v starčevo kočo kupovat podobarske izdelke in mu v zameno zanje prinesel živil za nekaj tednov.«

Plezaček je pazno poslušal in se ves skrčil pod odejo.

»Kako pa si zvedel vse to?« je vprašal ganjen.

»Pantalon sam mi je povedal,« je odvrnil Balin, ki se je bil razvnel ob svoji povesti.

Rad bi bil zvedel za potek njegovega življenja.

Nekega dne, ko sem pohajal nedaleč od njegove koče, je vstala nevihta.

Da bi ji ušel, sem sklenil potrkati na njegova vrata.

„Naprej!“ je dejal neki glas.

Vstopil sem.

Pantalon je sedel na rogoži, zatopljen v svoje delo. Široko je odprl oči, ko me je zagledal, in se zasmejal s čudnim smehom, ki mu je pretegnil usta in ga napravil še grdega.

A ker sem grd tudi sam, to vem in tudi priznam, sva lahko shajala drug z drugim.

»Rad bi ostal tukaj, dokler nevihta ne mine; imate kaj proti temu?« sem ga vprašal, ker me je kar naprej gledal, ne da bi črhnil besedo.

Moj glas ga je pretresel.

»Stopi noter, stopi noter, revček,« je odvrnil, »če se me ne bojiš.«

»Zakaj pa naj bi se bal?« sem vprašal radovedno.

»Torej ne veš, kdo sem?«

»Pantalon vam pravijo.«

»A pristavljajo, da sem hudoben... da morim otroke, da jih žrem.«

»Ne verjamem tega.«

Tedaj sem na svoje iznenadenje videl, da so se mu oči napolnile s solzami, medtem ko je iztegnil roke proti meni in rekel:

»Res jim ne verjameš? Oh, dečko moj, prav imaš, da jim ne verjameš! Bog te blagoslovi! Še nikoli nisem nikomur nič hudega storil, prisegam ti. Skušal sem delati dobro, dokler sem pač mogel, dokler me nesreča ni pripravila ob noge. Ljudje so zelo nehvaležni in hudobni, toda nočem obsojati nikogar in zahvaljujem Boga, da ti je navdihnil zaupanje do mene. Sedi semkaj in povej mi, kdo si.«

»Nisem mu prikrival, da sem ubožec brez staršev, vzrejen iz usmiljenja. Povedal sem mu, da nisem nikoli verjel tistega, kar so govorili o njem, in kako sem čutil, da bi mu rad pomagal.«

Pantalon se je razjokal, tako je bil ganjen.

Nato mi je pripovedoval potek svojega žalostnega življenja in v kratkem sva si postala prijatelja.

Medtem ko je zjutraj divjala nevihta, sva s Pantalonom skupaj južinala in zahvaljeval se mi je za dobroto, ki sem mu jo izkazal s svojim obiskom.

Od takrat ni minil dan, da ne bi bil šel pozdravit svojega prijatelja.

Doma so vedeli, da sem zahajal v Pantalonovo kočo. Zmerjali so me in tepli.

»Ne boš mi več hodil tja,« je rohnel gospodar Mela.

»Pa bom,« sem odgovoril odkrito, »kajti Pantalon je pošten človek. Dobre svete mi daje in me uči resnico.«

»Saj si mu kar podoben s tistim svojim volčjim smrčkom,« je odvrnil gospodar Mela. »Če se ne motim, si njegov sin.«

»Prav. Rajši bi bil njegov sin kakor pa vaš.«

Ta odgovor mi je nakopal kopico novih udarcev in brc, to pa me ni odvrnilo, da se ne bi več vrnil k svojemu prijatelju, ki mi je pripovedoval toliko povesti. Zdaj ti bom torej, kakor sem ti že spočetka rekel, eno povedal.«

A ker Plezaček že nekaj trenutkov ni več segel prijatelju v besedo, je Balin približal svoj obraz dečkovemu in čutil, da mirno spi.

Nasmehnil se je.

»Zaspal je,« si je mislil. »Bog bodi zahvaljen! Povest bo za drugikrat.«

In obrnil se je na drugo stran ter tudi sam kmalu zatisnil oči.

IV.

Drugi dan so bili vsi dimnikarčki mojstra Petrona zgodaj na nogah. Pojedel je vsak svoj kos kruha, oblekel suknjič, vzel potrebno orodje in pazno poslušal gospodarjeva navodila, preden se je odpravil po mestu.

Dečki novinci so se morali pridružiti starejšim, ki so že poznali Turin.

Gospodar Petron je hotel tisti dan ostati z večjim fantom doma, da bi delala v hiši, kjer so stanovali, kakor je to storil vsako leto.

Plezačku je na veliko njegovo veselje bil dodeljen kot tovariš dobri Balin.

»Seznanil te bom s Turinom,« je dejal ta.

Skupaj sta odrinila iz stanovanjske hiše.

Jutro je bilo neprijazno, toda obetalo se je sonce.

Komaj sta bila zunaj, že je Balin začel z zategnjenim glasom kričati svoj dimnikarski klic in je izpodbujal Plezačka, naj ga posnema.

»Dimnikar! Dimnikar!«

In ozirala sta se kvišku, ali se kje odpira kakšno okno, da bi ju kdo poklical.

Toda bilo je še prezgodaj: okna so ostala zaprta.

»Pojdiva medtem malo na sprehod, da ne bova gubila časa,« je dejal Balin. »Pojdiva proti stolbam: videl boš, kakšna krasota!«

S počasnimi koraki in oglašujoč se kdaj pa kdaj s svojim enoličnim klicem sta prijatelja dospela na trg Castello.

Plezaček je obstal s široko odprtimi usti.

»Kako velik trg!« je vzkliknil.

»Pa je še eden večji od tega, ki se imenuje Trg kralja Emanuela,« je odvrnil Balin. »V ozadju je velik most, na koncu njega pa se dviga cerkev z dolgim stopniščem in velikimi stebri. In za njo se vidijo hribčki s številnimi vilami. Oh, kako je lepo!«

»In tista palača ondile, kako se imenuje?« je vprašal Plezaček.

»Palača Madama,« je odvrnil Balin, »in tam so baje podzemski prostori, v katere so v nekdanjih časih metali ujetnike. In vidiš tamle gori.. tistole veliko kroglo?«

»Vidim.«

»No, kadar zazvoni poldne, zagrmi topovski strel in tistale krogla pade...«

»Na trg?«

»Ne, ne; samo zdi se, da pade, potem pa se vrne na svoje mesto.«

To pojasnilo Plezačku ni bilo posebno jasno; navzlic temu pa je od začudenja vzkliknil in presenečeno gledal tovariša, ki je vedel toliko stvari.

Balin pa srečen, da ga tovariš posluša, je nadaljeval:

»A tamle, kjer so tiste ograje in tiste vojaške straže, je kraljeva palača.«

»Pa vidim, da ljudje hodijo preko, ne da bi jim straže branile.«

»Morda je kralj odredil, naj jim dovolijo prehod preko malega trga,« je resno odvrnil Balin.

»Oh, ko bi videl, koliko ljudi je takrat, kadar se menjavajo straže! Pa kako lepo igra vojaška godba tam zunaj! Privedel te bom o priliki, da je boš slišal. Medtem pa, namesto da bi šla pod stolbami, pojdiva še mlada h kraljevemu trgu in pri tistemle oboku tamkajle zadaj bova dospela tik cerkve sv. Janeza, ki jo tudi lahko obiščeva.«

»Da, da, pa še tem bolj, ker davi nisem opravil svojih molitev in sem tudi pozabil poljubiti Marijino svetinjico, katero mi je privezala mati okoli vratu, preden sem odšel z doma.«

»Slabo si ravnal, Plezaček; od danes naprej bova vedno molila skupaj, preden bova šla spat in preden bova vstala.«

»Belo se je davi smejal, ko me je videl napraviti križ.«

Beko je bil njun tovariš, najrazuzdanejši od družinice.

»Naj se le smeje,« je odvrnil Balin, »nič ne maraj za to! Če ga bom videl, bom že poskrbel, da ga bo prešla volja za šalo. Pantalon mi je dejal, da bo tisti, ki ne moli in se ne boji Boga, vedno nesrečen, medtem ko je tisti, ki ima vero in se priporoča Njemu, vesel in srečen tudi sredi nadlog.«

Tako kramljajoč sta prijatelja dospela v bližino straže in Balin si je snel čepico, da bi jo pozdravil.

Plezaček ga je posnemal.

Vojak je pogledal oba dečka z izrazom sočutja in ostal togo na svojem mestu.

Dimnikarčka sta molče stopala preko malega trga in se za trenutek ustavila, da sta si občudovaje ogledala veličastnega vratarja, ki je tisti hip stal na pragu kraljevega dvorca, nato pa sta zavila na levo in se že čez nekaj minut znašla v stolni cerkvi.

S čepicama v rokah sta plaho in v zadregi vstopila, boječ se skoraj, da ju bo kdo zapodil.

Hram božji je bil v poltemi, ki mu je dajala še resnejše in slovesnejše lice.

Plezaček je opazil nad oltarjem ogromno stekleno okno, skozi katero je skrivnostno prosevala sveta miza.

»Kaj pa je to,« je tiho vprašal svojega tovariša.

»Še en oltar,« je odgovoril Balin, »v obliki groba; mojster Petron mi je pripovedoval, da je tamkaj shranjena rjuha, ki je bil z njo po svoji smrti pokrit Jezus in da se na nji vidi odtis njegovega telesa.«

»Ali ne bi mogla bliže k tistemu oltarju?«

»Da, da; pridi!«

Skozi velika vrata, ki so bila nad stranskima ladjama, sta se dečka povzpela po veličastnih stopnicah v kapelo.

Ko sta dospela na vrh, sta bila prevzeta od začudenja.

Temni sijaj črnega marmorja, ki krasi vhod in stene; pogled na grobnico, kjer je shranjen sveti Sindon; spomeniki štirih savojskih knezov: Amedeja VIII., Emanuela Filiberta, kneza Tomaža in Karla Emanuela II., ustanovnika kapele; rezljana zvezda, ki je deloma prekrivala spodnji svod in odkrivala nebo, na katerem se v slavi sveti Sveti Duh, vse to je prispevalo k njuni ganjenosti in bilo vzrok, da sta obstala z odprtimi usti in gledala z občudovanjem.

Toda čas je mineval in Balin je dal tovarišu znamenje, naj gre za njim proti izhodu. Odšla sta nizdol po drugem stopnišču in se vrnila v cerkev. Občudovala sta vsak oltar in se ustavila kakor zamaknjena pred sliko Device s svetim Janezom.

»Kako je lepo!« je vzkliknil Plezaček.

»Izmoliva zdravomarijo v čast Materi božji, da nama pomaga in nama omogoči dobiti delo,« je rekel Balin.

»In da ohrani zdravo mojo dobro mamico in mojo sestrico Grilko,« je dodal Plezaček.

Deček je imel skoraj drhteč glas.

»Da, da.«

Prijatelja sta tako vneto molila, da nista opazila neke žalno oblečene gospe, ki je klečala v isti kapeli in slišala njune besede.

Ko sta odšla iz Cerkve, ju je gospa, ki je stopala za njima, ustavila.

Odgrnila si je bila žalno kopreno in pokazala svoj še mladi, zelo lepi obraz, ki pa je bil nekam spremenjen od tajnih bridkosti.

»Dobra dečka!« je spregovorila in položila orokovičeno drobno roko Plezačku na ramo. »Mati božja je poslušala vajino molitev in vama po meni naklonila pomoč in delo, ki si ga želita. Jutri zjutraj se oglasita v moji hiši, kjer je treba omesti več dimnikov. Ali znata brati?«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Tonka, mala Robinzonka

(Dalje.)

Vso noč je Tonka spala, niti enkrat se ni prebudila.

Potem pa se je delalo jutro in noč je izgubila svojo moč. Ovila se je v svojo tenčico in je izginila. Dan je trkal na vrata. Sonce se je pripravljalo, da vstane iz svoje mehke postelje.

Zares, bilo je še vse zabuhlo in zaspano, kar nič se mu ni ljubilo iz mehke pernice. Poškililo je z enim očesom in zavzdihnilo: »Moj Bog, saj bo že dan, vstati bo treba!«

Noč je odšla in zvezde, ki so bedele vso noč na nebu, so postale trudne in so se podale k počitku.

Sonce je odprlo še drugo oko in morje je postalo vse rdeče. Hitro se je umilo, o veliko kopalnico ima sonce! In potem, ko se je skopalo v širnem morju, je postalo bolj bleščeče in bolj bledo in se je pričelo dvigati na nebo, da premeri svojo vsakdanjo pot, kakor je to njegova naloga od početka sveta.

Deviški gozd se je otresel svojega mračnega plašča in svetloba je kapala skozi goste veje in risala svetle lase na velikih debelih listih.

Tudi cvetke so se zbudile in dvignile glavice proti nebu, da zmolijo svojo jutranjo molitev.

Kadar cvetke molijo, odprejo svoje cvetne glavice in pošiljajo proti nebu svoje dišave, da se kot kadilo dvigajo k Bogu.

Tudi ptičice, ki so ponoči spale z glavicami, stisnjenimi med perutnice, so se zbudile, počesale svoje pernate oblekce, uglasile svoja glasbila, se ozrle proti nebu in molile svojo jutranjo molitev. Odprle so kljunčke in pesem hvalnica se je dvigala v nebesa. Tako molijo ptički.

Tonko je prebudil droben sončni žarek. Za časek je še poležala, poslušala ptičjo pesem in vdihavala vase cvetno kadilo.

Nato pa je pokleknila, da tudi ona zmoli svojo jutranjo molitev.

Molitev otrok... pa tudi odraslih, mora biti, kakršna je molitev cvetk, sama vonjava, in kakršna je molitev ptičic, pesem hvalnica.

Tonka ve to. Ve tudi, da dve cvetlici ne vonjata enako in da dve človeški srci ljubita enaki in da Bog spozna ljubezen človeškega srca le v molitvi.

In medtem, ko so drobne ptičice ščebetale v vejah nad njo, je ona govorila z Bogom, kakor bi govorila z nekom, ki ji je ves domač in ki ga iz srca ljubi:

»Ljubi Bog, ki varuješ drobne ptičice in si dal nežnim cvetkam nebeške vonjave, varuj svojo Tonko, ki je tako daleč od svojega doma... in varuj tudi mamico mojo in mojega očeta.

Sanjalo se mi je, da sta rešena oba... kaj ne, da je res tako? Da, trdno zaupam vate in prepričana sem, da je res.

Sanjalo se mi je tudi, da nikoli ne bom našla nobene vasi in nobene hiše, da sem sama v tuji deželi, uboga izgubljena deklica.

Toda sanje so sanje in na to ne smem misliti.

Vendar pa me je strah, ker sem tako sama, da, zares me je strah in bojim se.

No, pa vendar saj nisem sama, saj nisem izgubljena, četudi nikoli ne najdem hiše in človeka, saj si ti pri meni.

In čeprav je ta dežela divja dežela in nobenega človeka ni na njej, vendar hočem ostati dobra deklica. Pomagaj mi in varuj me ti. Zakaj ti ljubiš bolj kot vsak človek, tako me je učila mama, in čeprav to težko razumem, vendar mora biti to res. Moj Bog, pomagaj mi, da živim prav, kakor je tebi po volji, čeprav sem sama v tuji, zapuščeni deželi.«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

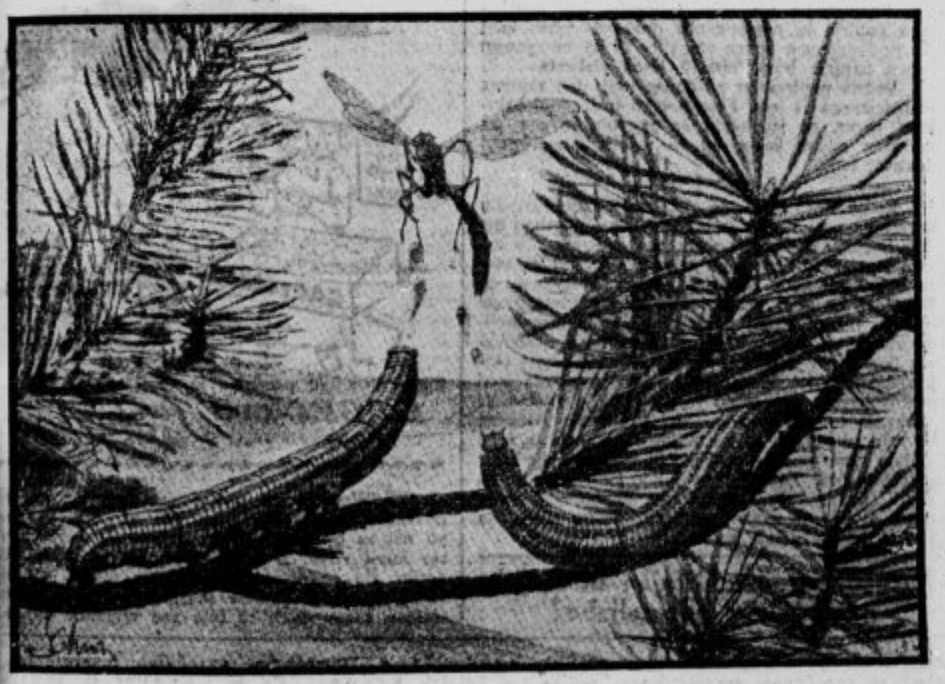

»Protiletalska baterija«

Preizkušen redilni prašek
„REDIN" za prašiče
Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiči pa se čudodovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zavitek L 6·-, po pošti L 10·-, 3 zav. po pošti L 22·-, 4 zav. po pošti L 28·-. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite: Pravi „REDIN" se dobi samo z gornjo sliko.

REDIN

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali drugi, ker si prihranite poštnino. — Naročniki iz Trniške in Goriške province morajo poslati denar vnaprej.

Naročajte »Slovenca« in »Slovenski dom«!

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službe L 0.20 za besedo; v ženitvenih oglasih in dopisih beseda L 1·—; v vseh drugih oglasih stane beseda L 0·80. Vsem oglasom se prišteje še oglasni davek. Najmanjši znesek L 7·—, za ženitvene oglase L 20·—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglasih gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Korenjevo seme

konoplje, bučne peške, salatno seme in vsakovrstna druga semena kupi vedno po najvišji dnevni ceni tvrdka Fran Pogačnik, Ljubljana, Javna skladišča, Tyrševa c. 33.

Črno deteljo

in korenjevo seme kupujemo ali zamenjamo za pesno seme. Sever & Komp., Gosposvetska cesta, Ljubljana.

Kože domačih zajcev

in vseh vrst druge divjačine - plačuje najboljše krznarstvo L. ROT, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Prodam

25 m 4 žičnega motornega kabla radi preureditve elektr. toka, in 10 žnidaršičevih panjev na 20 okvirjev. Gostilna Hočevar, Sp. Hrušica št. 12, p. Dobrunje.

Fanta

starega 16 do 19 let, iščem za vsa domača kmečka dela. Gostilna Hočevar, Spod. Hrušica 12, p. Dobrunje.

150 lir tedensko

lahko vsak zasluži s prodajanjem ali izdelovanjem. - Pošljite znamko za odgovor. Josip Batič, Ljubljana VII.

Hlapca

sprejmem za kmečka dela, 17 do 20 let starega. - Žabjek Ivan, Zapuška ul. 17, Ljubljana VII.

Harmonike

vseh vrst dobite pri »Prometu«, nasproti križan. cerkve. Rabljene jemljem v račun

Gepelj

v dobrem stanju proda Perčič Janez, Paradišče 3, p. Šmarje-Sap.

Ježice

kupimo. Ponudbe na upravo Domoljuba pod »Cena in količina«.

Hlapca

pridnega in vajenega kmetskih del takoj sprejmem. - Ljubljana VII, Vodnikova 50.

Kravo

8 mesecev brejo prodam. Bizovik 26 - pri Ljubljani.

500 lir nagrade

dam onemu, ki mi sporoči, kje se nahaja črn konj, zadnji nogi do beneljev beli, na čelu lisa, žig št. 23. - Rome Franc, Mali Lipoglav, pošta Šmarje-Sap.

Globok vozček

športni, šivalni stroj, posoda za mast - naprodaj. Marenčičeva 3, Zore.

Krava

naprodaj. - Štirn Marija, Ljubljana, Lončarska steza 10, poleg Ljudskega doma.

Služkinjo

za vsa kmetska dela sprejmem takoj. Tomačevo 17 - pri Ljubljani.

Nalagajte denar v solidnem zavodu, v

Hranilnici in posojilnici z. z n. j. V Ribnici

Zavod daje posojila pod najugodnejšimi pogoji
Posluje v lastni hiši poleg dekliške šole

Nekaj drobcev iz zgodovine papirja

Zaprite za hip oči, kajti pogreznili se bomo za dvatisoč let v zgodovino nazaj. Zdaj jih spet odprite! Kje smo, kaj vidimo?

Na Kitajskem smo, v tej skrivnostni in ugank polni rumeni deželi. Kakšna je neki čudna gmota, ki jo Kitajci polivajo in mešajo z vodo ter jo nato drobe v tekočo kašo? To je zmes trave, murvinega lubja in starih cunj. In čemu vlivajo kašo na tenko mrežo in jo tresejo? V kaši so drobna, nežna vlakenca, ki se pri tresenju sprimejo in ko odteče in se posuši voda, tvorijo nad mrežo tenko prostiračo ali preprogo. Ko to »preprogo« dobro posuše in stisnejo, imajo snov, na katero lahko pišejo. Z drugimi besedami, Kitajci so že pred dvatisoč leti znali izdelovati papir.

Toda zaenkrat je to samo še njihova skrivnost. Grki, Rimljani in drugi visoko kulturni narodi, katerih življenje in nehanje spoznavamo v starem veku, niso še poznali papirja. Pisali so na živalske kože, ki so jih ustrojili na poseben način.

Šest, sedem stoletij mine. Skozi vrata mesta Samarkand se vračajo v zmagoslavju arabski osvajalci. Bojevali so se tudi na Kitajskem in zdaj vodijo s seboj trume ujetih Kitajcev. Lepo ravnajo z ujetniki, kajti Arabci dobro vedo, da se bodo od njih marsikaj koristnega naučili. In res, kmalu zrastejo v Samarkandu in drugih arabskih mestih tvornice za papir. Kitajska skrivnost izdelovanja papirja ni več skrivnost!

Spet minejo stoletja. Evropejci, ki so potovali po Arabiji, pripovedujejo doma, kaj so tam videli. V Evropi so do takrat poznali samo pergament, zdaj pa začno izdelovati papir po kitajskem zgledu — iz cunj. V Nemčiji in Franciji začno obratovati prve papirnice.

»Knjige, zvezke!« kličejo dijaki srednjih in visokih šol, ki se začno množiti v tistih časih. »Cunje za papir!« jim odgovarjajo tovarnarji papirja. Polne vozove cunj, ki so jih kupili od gospodinj, bolnic in trgovcev, vozijo v tovarne, toda še ne zadošča. Treba bo iznajti nekaj novega. Cunj je premalo in papir iz njih je še predrag.

Ne traja dolgo in že padejo prve smreke v gozdovih. V tovarni jih razsekajo, kuhajo ter belijo v kislini. Uspeh tega postopka je — lesni papir. Razpolovite vžigalico, odtrgajte kos debelejšega papirja in poglejte oba predmeta proti luči! Na prelomljenem koncu vžigalice in na odtrganem koncu papirja boste opazili lesna vlakenca.

Večina papirja, ki ga danes vsak dan rabimo, je izdelanega iz lesa. Finejši tako imenovani brezlesni papir, pa izdelujejo še zmerom iz cunj na podoben način, kakor so to delali Kitajci pred dvatisoč leti.

Redek dež. Eden na padavinah najubožnejših krajev na naši zemlji je Južna Afrika, posebno dežela Bečuan, o kateri poroča neki misijonar v nekem amsterdamskem listu takole: »Povsod na svetu imajo več vode kakor pri nas v Transvaalu in Bazutu«. Že angl. raziskovalec Afrike Livingstone opisuje Južno Afriko kot zelo pusto in nerodovitno zemljo. V Bečuanu je na podlagi pripovedovanja domačinov ugotovil, da dežuje ondi komaj vsakih dvanajst let. Kadar se to zgodi, zavlada med prebivalstvom nepopisno veselje. Ljudje plešejo, se zabavajo in prirejajo gostije. Prebivalci Bečuana so zelo lahkoverni in vse njihovo življenje in šege veljajo samo poskusom, kako bi v svoje suhe kraje privabili dež. Zaradi tega imajo celo navado lenariti, kadar kažejo znaki, da se bliža deževna doba. Bojijo se namreč zameriti višjim silam, da jim ne bi podaljšale suše...

Naročite svojim bližnjim in daljnim prijateljem »Domoljub«!

Kmečko dekle

iz dobre hiše, 18—22 let staro, takoj sprejmem za gospodinjska in vrtna dela. — Ponudbe na: Marija Šalekar, Ljubljana, Dravska 9.

Črni gaber
kupim
vsako množino po ugodni ceni
Ponudbe je potrebno poslati takoj na upravo „Domoljuba" pod številko 13152.

Kdor nam je kdaj sporočil, da ni prejel »Slovenčevega koledarja«, pa ga je kasneje dobil, naj nam tudi to sporoči, da ga je prejel, da ne bomo delali nepotrebnih reklamacij!

Brzoparilnike, gnojnične črpalke, Gama,
z 10 letno garancijo nudi
Podržaj Ciril, Ig 147
pri Ljubljani

Vsem sotrudnikom!

Sotrudnike »Gospodarja in gospodinje« prosimo, da nam pošljejo svoje prispevke vsak teden do četrtka.

Zahtevajte povsod le
GAGEL-ova
vrtna semena

Vžigalice. Mama je naročila Janezku, naj na povratku iz šole kupi škatljico vžigalic, le prej pa naj se prepriča, ali so dobre. — Janezek je res kupil vžigalice in jih spotoma preizkušal, če gorijo. Na pragu domače hiše je prižgal zadnjo vžigalico, izročil prazno škatljico mami in rekel: »Mama, razen dveh so bile vse vžigalice dobre.«

»Domoljub« stane 20 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04.
Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košiček. — Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.